

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣΙΓ,

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1964

ΑΡΙΘ 1

Ο ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΩΣ ΩΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΣ

*«Ζωγραφίζω εις τούς λόγους τὸν βίον ἐκείνου...,
πρὸς τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ βλέπωμεν ὡς εις νό-
μον ζωντανὸν καὶ ἔμψυχον, διὰ νὰ κατευθύνωμεν
τὸν βίον μας».*
(Γρηγόριος ὁ Θεολόγος)

Ὁ Μέγας Βασίλειος, τοῦ ὁποίου τὴν μνήμην ἐορτάζει ἡ Ἐκ-
κλησία μας σὺν τῇ ἀνατολῇ τοῦ Νέου Ἑτους, δὲν ἦτο μόνον ὁ
ἀξιοθαύμαστος θρησκευτικὸς ἄνθρωπος καὶ ὁ ἀπαράμιλλος ἥρωσ
τῆς κοινωνικῆς εὐποιίας, ἀλλ' ἦτο καὶ ὁ κατ' ἐξοχὴν εὐρύς ἄνθρω-
πος, ἡ ἀληθῶς πολυμερὴς καὶ πολὺπλευρος καὶ ὠλοκληρωμένη
προσωπικότης.

Ἡ μόρφωσις τοῦ Μ. Βασιλείου ὑπῆρξε τεραστία. Ἐσπούδασε
ρητορικὴν, γραμματικὴν, φιλοσοφίαν, ἀστρονομίαν, γεωμετρίαν
καὶ ἰατρικὴν. Ἐκπληκτος ὁ Γρηγόριος διὰ τὴν εὐρυμάθειαν τοῦ
φίλου του ἐρωτᾷ: «Ποῖον εἶδος οὐκ ἐπῆλθε παιδείσεως; Μᾶλλον
δέ, ποῖον οὐ μεθ' ὑπερβολῆς ὡς μόνον; Οὕτω μὲν ἅπαντα διελθόν,
ὡς οὐδεὶς ἔν...Σπουδὴ γὰρ εὐφυῖα συνέδραμεν, ἐξ ὧν ἐπιστῆμαι
καὶ τέχναι τὸ κράτος ἔχουσιν»¹. Εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Μ. Βα-
σιλείου συναντῶνται ἀρμονικῶς ὁ ὑπέροχος κοινωνιστῆς, ὁ σοφὸς
ἐπιστῆμων, ὁ καλλιεπὴς ρήτωρ, ὁ βαθὺς ψυχολόγος, ὁ ἐμπνευ-
σμένος παιδαγωγός².

Χαρακτηριστικὸν τῆς εὐρύτητος τοῦ πνεύματος τοῦ Μ. Βα-

1. Migne Ἐ.Π. τόμ. 36, στ. 525.

2. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἱστορία τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ,
ἐν Ἀθήναις 1950, σελ. 202.

σιλείου εἶναι ὅτι οὗτος καὶ ὁ φίλος του Γρηγόριος διατηροῦν ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ ἐπιφανοῦς ἔθνικοῦ ρήτορος Λιβανίου. Ἐμφότεροι στέλλουν πρὸς αὐτὸν χριστιανοὺς νεανίας πρὸς ἐκπαίδευσιν καὶ μάλιστα τόσον πολλοὺς, ὥστε ὁ Λιβάνιος ἔγραψεν ὅτι ἡ σχολή του «ἐπληρώθη» ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ Καππαδοκῶν³.

Ἐπειτα ὁ Μ. Βασίλειος συγκινεῖται ἐκ τοῦ ἐν τῇ φύσει Ὁραίου καὶ ἐκ τῶν καλλονῶν αὐτῆς, αἱ ὁποῖαι ἀνάγουν τὸν νοῦν εἰς τὸ ἀπόλυτον καὶ πανυπερτέλειον Κάλλος, «ἐκ τοῦ κάλλους τῶν ὀρωμένων εἰς τὸν Ὑπέροκαλλον» παραπέμπουσαι⁴.

Ἀληθῆς ζωγράφος, ἀλλὰ καὶ φιλόσοφος τῆς φύσεως, παρουσιάζεται ὁ Μ. Βασίλειος, ἰδίως εἰς τὸ ἀριστούργημά του «Ὁμιλίαι εἰς τὴν Ἐξαήμερον». Εἰς τὰς ἐννέα αὐτὰς ὀμιλίαις φαίνεται ὁ «οὐρανοφάντωρ», ποῦ ἦτο συγχρόνως καὶ φυσιοδίφης, καὶ κορυφώνεται τὸ ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον του, ἡ παρατηρητικότης του καὶ ἡ ἐγκυκλοπαιδικότης του. Μὲ πόσῃν στοργῇν ἐμβαθύνει εἰς τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν φυτῶν καὶ εἰς τὰς ιδιότητες τῶν ζώων. Πόσα διδάγματα ἐξάγει ἐκ τῆς ζωῆς τῶν ἀλκυόνων καὶ τῶν ἀετῶν, τῶν πελαργῶν καὶ τῶν γερανῶν, τῶν χελιδόνων καὶ τῶν τρυγόνων, τῶν διαφόρων ἐντόμων καὶ ἰδίως τῶν μελισσῶν, τῶν τετραπόδων καὶ τῶν ἰχθύων! Ἀπὸ τοῦ μύρμηκος μέχρι τοῦ ἐλέφαντος καὶ ἀπὸ τῆς σελήνης μέχρι τοῦ ἡλίου, ὅλα τὰ μελετᾷ καὶ τὰ σπουδάζει μὲ ἀγάπην καὶ ἐμβρίθειαν. Ἀξία ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι ἡ ὑπ' ἀρ. 14 ἐπιστολὴ τοῦ Μ. Βασιλείου πρὸς τὸν Γρηγόριον, εἰς τὴν ὁποίαν ποιητικώτατα περιγράφει τὸν τόπον τῆς μονώσεώς του ἐν Πόντῳ⁵. Ἀπλουστευμένη ἐλευθέρως ἡ περιγραφή αὕτη λέγει, ὅτι «ἀπὸ πάνω ὠρθωνόταν ἓνα δασωμένο βουνό. Μπροστὰ ἀπλωνόταν κάμποι σὰν πάνανθο χαλί. Κι' ἓνα ποτάμι ἔκοβε στὰ δύο αὐτὸ τὸ χαλί. Ἡ ἀνάσα τῆς γῆς μοσκοβολοῦσε. Μυριάδες πουλιά, κρυμμένα στίς φυλλωσιές,

3. Μ. Βασιλείου, ἐπ. 335—360. Karl Weiss. Die Erziehungslehre der drei Kappadozier (Ein Beitrag zur patristischen Pädagogik), Freiburg im Breisgau 1903, σελ. 161.

4. Εὐαγγέλου Θεοδοῦρου, Χριστιανικὸς Ἀνθρωπισμὸς, ἐν Ἀθήναις 1951, σελ. 303.

5. Ἡλία Μαστρογιαννοπούλου, Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι καὶ ἡ Φύσις, περ. «Ἀκτῖνες», ἔτος 1955, σελ. 34.

κελαηδοῦσαν ἀκατάπαυστα. Κανένας διαβάτης δὲν πέραγε ἀπὸ ἐκεῖ. Κάπου-κάπου μονάχα ξέπεφε κανένας κυνηγός. Ἦταν τὸ βασίλειο τῆς γαλήνης!»⁶.

Γενικῶς ὁ Μέγας Βασίλειος ὑπῆρξεν ἐξέχουσα φυσιογνωμία. Ἦδη οἱ σύγχρονοὶ τοῦ τὸν ἐσέβοντο καὶ τὸν ἐτίμων βαθύτατα καὶ ἤδη ὑπ' αὐτῶν ἀπεκλήθη «μέγας». Τόσον ἦτο τὸ γόητρον τοῦ Βασιλείου εἰς τοὺς συγχρόνους του, ὥστε, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, πολλοὶ τὸν ἐμιμοῦντο καὶ κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν του ἐμφάνισιν, τρέφοντες, λόγου χάριν, γένειον καὶ βαδίζοντες βραδέως καὶ ἐμφανιζόμενοι ὠχροὶ καὶ σκεπτικοί, ὅπως ἦτο ἐκεῖνος λόγῳ τῆς παθήσεώς του⁷.

Χαρακτηριστικὸν εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς «πορτραῖτον» τοῦ Μ. Βασιλείου, παρουσιαζόμενον ὑπὸ τοῦ φίλου του Γρηγορίου: «Οἱ ἄρχοντες ἅς θαυμάζουν τὸν Βασίλειον ὡς νομοθέτην· οἱ ἐργαζόμενοι τὰ τῆς διοικήσεως τῆς πολιτείας, τὸν πρῶτον τῆς πόλεως· οἱ τοῦ λαοῦ, τὸν ἄνθρωπον τῆς εὐταξίας· ὅσοι σπουδάζουν τὰ γράμματα, τὸν διδάσκαλον καὶ παιδαγωγόν· αἱ παρθένοι, τὸν παράνυμφον, πού τὰς ὀδηγεῖ εἰς τὸν νυμφίον Χριστόν· οἱ σύζυγοι, τὸν διδάσκαλον τῆς σωφροσύνης· οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὰς ἐρήμους, τὸν ἄνθρωπον πού τοὺς δίδει πτερά· οἱ ζῶντες εἰς τὰ κοινόβια, τὸν κριτὴν πού δίδει τὰς πρεπούσας κρίσεις καὶ ὀδηγίας· οἱ ἀρεσκόμενοι εἰς τὴν ἀπλότητα, τὸν ὀδηγὸν τῆς ἀπλότητος· οἱ ἀγαπῶντες τὴν θεωρίαν τῶν θείων πραγμάτων, τὸν θεολόγον· οἱ φαιδροὶ καὶ εὐθυμοὶ, τὸν ἄνθρωπον, πού τοὺς χαλιναγωγεῖ· ὅσοι εὐρίσκονται εἰς θλίψεις καὶ συμφοράς, τὸν ἄνθρωπον τῆς παρηγορίας καὶ παραμυθίας· οἱ γέροντες τὸ στήριγμα· οἱ νέοι, τὸν παιδαγωγόν· οἱ πτωχοί, τὸν προμηθευτὴν καὶ τροφοδότην· οἱ εὐποροὶ καὶ πλούσιοι, τὸν οἰκονόμον... Αἱ χῆραι θὰ ἐγκωμιάσουν τὸν Βασίλειον ὡς προστάτην των· καὶ οἱ ὄρφανοί, τὸν πατέρα· καὶ οἱ πτωχοί, τὸν φιλόπτωχον· οἱ ξένοι τὸν φιλόξενον· οἱ ἀδελφοί, τὸν φιλάδελφον· οἱ ἄρρωστοι, τὸν ἱατρὸν· οἱ ὑγιεῖς τὸν φύλακα

6. Ἰωάννου Ἀλεξίου, Ἀστέρες πολύφωτοι, ἐν Ἀθήναις 1961, σελ. 26.

7. Δημητρίου Σ. Παλάνου, Οἱ πατέρες καὶ συγγραφεῖς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1949, σελ. 76.

τῆς υγείας· οἱ πάντες, τὸν ἄνθρωπον ποῦ ἐγίνετο τὰ πάντα διὰ πάντας, διὰ νὰ κερδήσῃ τοὺς πάντας ἢ τοὺς περισσοτέρους»⁸.

* *

Τὸ παράδειγμα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου πρέπει νὰ προβάλ-
λεται ὑπὸ τῶν εὐλαβεστάτων ἐφημερίων πρὸς τοὺς σημερινούς
νέους. Οἱ νέοι θὰ ἀποκτήσουν ἀληθὲς μεγαλεῖον καὶ θὰ γίνουν
ἡγετικά προσωπικότητες ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ὅταν ἀξιοποιήσουν ὅλα
τὰ εὐγενῆ τάλαντά των ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ Χριστοῦ. Τὸ κορύφωμα
ἀκριβῶς τοῦ μεγαλείου εἶναι τὸ νὰ ἀναπτύξῃ τις ὅλας τὰς εὐγενεῖς
ἀξιολογικὰς προδιαθέσεις τῆς ψυχῆς του καὶ νὰ κατευθύνῃ πάσας
τὰς δυνάμεις του πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν συνανθρώπων του καὶ
τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. «Ὅς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι,
ἔσται ὑμῶν διάκονος· καὶ ὡς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται
ὑμῶν δοῦλος» (Ματθ. κ', 26-27).

Ἐπειτα τὸ παράδειγμα τοῦ Μ. Βασιλείου ἀποκαλύπτει τοὺς
θησαυροὺς, τοὺς ὁποίους περικλείει ἡ πατερικὴ ζωὴ καὶ σκέψις.
Ἐὰν οἱ Δυτικοὶ σήμερον μελετοῦν καὶ ἐκδίδουν τοὺς Πατέρας,
πολὺ περισσότερο οὗτοι πρέπει νὰ ἐμπνέουν καὶ καθοδηγοῦν
ἡμᾶς. Χρέος τῆς Χριστιανικῆς Ἑλλάδος, ὡς ἔλεγεν ὁ διάσημος
Ρῶσος καθηγητῆς Γ. Φλωρόβσκυ, εἶναι «νὰ ἀνακαλύψωμεν τὸ
πνεῦμα τῶν Πατέρων» καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν «ἓνα ὠλοκληρωμένον
προσανατολισμὸν εἰς τὴν Πατερικὴν ζωὴν καὶ σκέψιν»⁹.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

8. Λόγοι τοῦ Μεγ. Βασιλείου, Ἀπόδοσις εἰς τὴν Νεοελληνικὴν, ἐκδ.
«Ζωῆς», σελ. ργ'—ρδ'.

9. Β. Ἐρ ἄ σ τ ο υ, Ἐπιστροφή εἰς τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας
περ. «Ἀκτίνες», ἔτος 1953, σελ. 399.

Κοντάκιον τοῦ ἁγίου βασιλείου

ᾠφθης βάσις ἄσειστος τῇ Ἐκκλησίᾳ, νέμων πᾶσιν ἄσυλον
τὴν κυριότητα βροτοῖς, ἐπισφραγίζων σοῖς δόγμασιν, οὐρανο-
φάντορ Βασιλείε ὅσιε.

Ο ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑΣ

Μιλῆσαμε γιὰ τὸν Οἰκονόμον καὶ γιὰ τὸν ἀδικοσκοτωμένο Καρατζῆ, γιὰτὶ τὸ πιστεύουμε σὰν χρέος μας, νὰ κάνουμε συνειδητὰ δύο πράγματα. Πρῶτα πρῶτα, πῶς οἱ προεστοὶ καὶ οἱ προύχοντες δὲν ἠγηθήκανε παρὰ ἀκολουθήσανε στὸν ἀγῶνα ἀναγκαστικά. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ ἄξιοι ἀρχηγοὶ του, στὸ ἀρχικὸ του ξέσπασμα, δὲν ἀνήκουνε στὴν τάξη τους, παρὰ ξεπηδήσανε μέσα ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τοῦ σκλαβωμένου λαοῦ, πού ζητοῦσε μὲ πάθος τὴν ἐλευθερία του. Καὶ δεύτερον, γιὰ νὰ φανερώσωμε πόσον ἀποφασιστικὴ στάθηκεν ἡ συμβολὴ τοῦ Παπαφλέσσα στὴν ἐπανάσταση, κι' ὅτι δικαιωματικὰ τοῦ ἀνήκει ὁ τίτλος τοῦ πρωταγωνιστῆ καὶ τοῦ σημαντικώτερου ὀργανωτοῦ της.

Σ' ὄλο τὸ διάστημα τῆς προπαρασκευῆς καὶ τῆς προετοιμασίας τοῦ ἀγῶνα ὁ Παπαφλέσσας ὑπῆρξεν ὁ κύριος ὀργανωτῆς κι' ἐμψυχωτῆς του. Ἡ δραστηριότητά του ἐξεδηλώθηκε στὸ δυσκολώτατο αὐτὸ ἔργο, κατὰ τρόπον πού καταπλήσσει· κι' ἀναδείχθηκε ὁ φλογερός του καὶ μεγαλόπνοος ἀπόστολος, πού μὲ τὶς ἀποκοτιές του καὶ μὲ τὰ παράτολμα σχέδιά του ἀναστάτωσε κυριολεκτικῶς τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα.

Αὐτὸς ξεσήκωνε τὸν κόσμον· κι' αὐτὸς ξεμουδιάζε, θέλοντας καὶ μὴ, τοὺς ἄβουλους καὶ διστακτικούς προεστοὺς. Ἦτανε μεγάλη καρδιά, φύση γενναία, κορμὶ γεμᾶτο χυμούς, καὶ ψυχὴ πλατειᾶ κι' ἀπὸ ἐκεῖνες, πού μποροῦνε νὰ θρέψουνε πολλὲς ἄλλες ψυχές. Δὲν εἶχε στενοκεφαλιές καὶ μιζέριες. Οὔτε καὶ μεταφυσικούς φανατισμούς. Μὰ στὴν καρδιά του εἶχε κλείσει τὴν Ἑλλάδα. Καὶ οἱ ὀραματισμοὶ του ἦτανε ἀσύννοροι, ὅπως ἡ αἰωνιότητα τῆς Φυλῆς μας. Ἡ ψυχοσύνησή του ἦτανε γεμάτη ἀπὸ φωτοσκιάσεις καὶ πολυέδρη κι' ἀντιφατικὴ· καὶ στὰ φανερώματά της καταγιγιστικὴ καὶ σπάταλη, τόσο στὶς ἀγάπες ὅσον στὶς ἐχθρητές της. Σὰν συζητητῆς δὲ ἦτανε ἐπίμονος, μὰ καὶ πειστικός, γιὰτὶ ἀντιμετώπιζε μὲ νοῦ λαγαρὸ καὶ πρακτικὸ τὰ λογῆς λογῆς προβλήματα κι' ἀναζητοῦσε κι' ἀπέβλεπε πάντα του σὲ θετικὸ ἀποτέλεσμα. Ἦτανε μ' ἓνα λόγο γνήσιος ἀπόγονος τοῦ Ὀδυσσεά, ἀδίστακτος καὶ ἀγωνιστῆς γενναῖος, μὰ καὶ φιλήδονος. Καὶ μ' ὄσσην ὀρμὴ παραδίνονταν στὴν ἀπόλαυση, μ' ἄλλο τόσο πάθος ὠρμοῦσε στὴ δρᾶση, τόσο στὴν εἰρήνη ὅσο καὶ στὸ πόλεμο, κι' ἀποξεχνοῦσε τότε τὰ πάντα. Ἦνοιωθε

μέσα του μίαν ἀκόρεστη δίψα γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς ζωῆς· καὶ ἤθελε νὰ τρυγήσῃ τοὺς χυμούς της καὶ νὰ τοὺς ρουφήξῃ «ἔως τρυγός». Μὰ τραυτόχρονα εἶχε βαθύτατο τὸ συναίσθημα τοῦ χρέους καὶ πλήρη τὴν αἴσθηση τοῦ ὕψους πού μπορεῖ νὰ φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος, τεντώνοντας τὶς νευρὲς τῆς ψυχῆς του. Κι' ὅσο προσεκτικώτερα σκύβει κανεὶς ἐπάνω ἀπὸ τὴν προσωπικότητά του καὶ τὴν μελετᾷ, τόσο πλατύτερα πεταλουνδίζει τὸ πνεῦμα του σ' ἀνοιξιάτικους κάμπους, γεμάτους ἀπὸ μῦρα.

Ὁ Παπαφλέσσας ἦτανε γνησιώτατο δημιούργημα τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας καὶ τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς παράδοσης τοῦ Γένους μας, πού κυλᾷ στὶς φλέβες τοῦ λαοῦ μας σὰν θεῖο φῶς, καὶ τὸν καθοδηγεῖ στὴν ἐκπολιτιστικὴν ἀσταμάτητη πορεία του. Φῶς, πού μεταλαμπαδεύεται χωρὶς κανέναν ὑπολογισμό στὸν κόσμον ὅλο· κι' ἔχει ἀστείρευτη πηγὴ τὴν θεανδρική προσωπικότητα τοῦ Χριστοῦ, πού με τὸν Τίμιο Σταυρό του, τὴν ἐκούσια δηλαδὴ θυσία τοῦ ἀτόμου γιὰ τὸ καλὸ καὶ γιὰ τὸ ἀγαθό, ὀδηγεῖ στὴν Ἀνάσταση, στὴν ἐλευθερία, καὶ στὸ θρίαμβο τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς ἀρετῆς. Καὶ εἶναι βέβαιο, πὼς ὅσο τὸ μυστικὸ περιεχόμενο τῆς ζωῆς τοῦ Γένους μας θᾶναι ὁ Χριστός, κι' ὅσο θ' ἀνθίζῃ καὶ θὰ μυροβολᾷ στὰ σπλάγχχνα του ἡ τρισαγία μας Ὁρθοδοξία, ὁ λαὸς μας θᾶναι λαὸς ἡγετικός, πού θὰ καταγλαΐζουν τὴν ἱστορικὴν του ζωὴ μορφῆς σὰν τὸν Παπαφλέσσα καὶ θᾶναι πάντα συνυφασμένα, με κάθε δόξα κι' ὁμορφιὰ καὶ μεγαλεῖο...

Ὁ ρόλος τοῦ Παπαφλέσσα στὴν Ἐπανάσταση τοῦ Εἰκοσιένα δὲν στάθηκεν ὀργανωτικός κι' ἐμψυχωτικός μονάχα, ἀλλὰ βασικώτατα ἡγετικός σ' ὅλα της τὰ φανερώματα· καὶ τὰ στρατιωτικὰ καὶ τὰ πολιτικὰ. Καὶ ἡ γνώμη του σὲ κάθε περίστασιν, ἦτανε ἀποφασιστικὴ. Τ' ὄνειρο τοῦ Ρήγα, γιὰ τὴν ἀνάγκη τοῦ κοινοῦ ἀγώνα ὄλων τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς Ὁρθοδοξίας ἐναντίον τοῦ βάρβαρου κατακτητῆ τους, εἶχε ριζώσει βαθειὰ μέσα του. Καὶ εἶναι βέβαιο, πὼς τὸν ἀπασχόλησε πολὺ, ὅπως κι' ὅλη τὴν Φιλικὴν, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς συστάσεώς της. Μὰ κυρίως ἡ ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Μωριᾶ τὸν ἐνδιέφερε. Ἐγνώριζε καλά, πολὺ καλά, πρῶσωπα καὶ πράγματα ἐκεῖ κάτω· καὶ τὸ εἶχε πάρει ἀπόφαση νὰ γίνῃ ὁ πρωτεργάτης τοῦ ξεσηκωμοῦ του. Ἀκολούθησε σὲ τοῦτο τὴν γραμμὴ τῆς Φιλικῆς, πού σὲ κοινὴ σύσκεψη ὄλων τῶν ἀρχηγῶν της μαζί με τὸν Ὑψηλάντη κατέστρωσε τὸ σχέδιο τοῦ γενικοῦ ξεσηκωμοῦ τῶν Βαλκανικῶν λαῶν. Ὁ Φιλήμονας μάλιστα ἀνα-

ΣΤΑΧΥΑ ΑΠ' ΤΟΝ ΑΓΡΟ ΤΟΥ

26. ΟΜΟΛΟΓΙΑ

«Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς».

(Μαθ. ι', 32 κ.έ.).

Ἡ χριστιανικὴ πίστις δὲν ἔχει τὸ ταῖρι τῆς. Ἡ διάσπασις ποῦ προκαλεῖ ἡ ἁμαρτία, ἡ ἄγνοια, ἡ ἀγωνιώδης ἐδῶ προσπάθεια πολλῶν νὰ κατακτήσουν τὴν ἐπίγεια εὐτυχία, ἔκαμε τοὺς ἀνθρώπους νὰ προσκολλῶνται σὰν ὄστρακα στὶς ποικιλόμορφες θεωρίες καὶ ιδέες ποῦ ἡ μιὰ γρονθοκοπεῖ τὴν ἄλλη καὶ προκαλοῦν ὅλες μαζὶ μιὰ σύγχυσι. Καὶ ἐπικρατεῖ, κατὰ κανόνα τοῦλάχιστον, ἡ θεωρία ἢ ἰδέα ἐκείνη—θρησκευτικὴ ἢ κοινωνικὴ—ποῦ ἱκανοποιεῖ ἀμέσους ἀνάγκας στὸν ὑλικὸ τομέα. Ἔτσι καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ σήμερα ἀκόμη περισσότερο, σύρεται τὸ θεῖον μὲ τὶς ἀλυσίδες τῶν, ἔστω, ἀδιαβλήτων παθῶν, ἀπ' τὸν οὐρανὸ στὴ γῆ, ὅχι νὰ θεοποιήσῃ καὶ νὰ ἐξαυλώσῃ τὸ γήϊνο καὶ κοσμικόν, ἀλλὰ νὰ τὸ προσμίξῃ μὲ τὴν ἀτέλεια. Ὁ λόγος; Ἀπλούστατα: Νὰ δικαιολογήσῃ

φέρει πῶς ὁ Παπαφλέσσας διέτύπωσε τὸ πρόγραμμα τῆς Ἑταιρείας, γιὰ τὰ πρακτικὰ ἀπαραίτητα μέτρα ποῦ ἔπρεπε νὰ παρθοῦνε καὶ νὰ προηγηθοῦνε γιὰ τὴν ἐτοιμασία τοῦ ἀγῶνα καὶ ποῦ φανερόνουν ἀνώτερη πνοὴ καὶ πολιτικὴν ὀριμότητα τοῦ συντάκτη του. Δὲν εἶναι ὅμως βέβαιο, ἂν αὐτὸς πραγματικὰ τὸ συνέταξε, ἢ ὅλοι μαζὶ. Ξέρομε μονάχα, πῶς ἡ Φιλικὴ εἶχεν συναγροικηθῆ ἀπὸ τὸ 1817 μὲ τὸν Καραγεώργη τῆς Σερβίας, πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτό. Καὶ πῶς τὰ σχέδια αὐτὰ ἐναυαγγήσανε ἔπειτα ἀπὸ τὸ σκοτωμὸ ἀπὸ τοὺς Σέρβους πολιτικούς του ἀντιπάλους. Καὶ ξέρομε ἀκόμη, πῶς στὸ Βουκουρέστι ὁ Παπαφλέσσας ἦλθε σὲ διαπραγματεύσεις καὶ μὲ τὸν Ὀμπρένοβιτς, τὸν κατοπινὸν ἀρχηγὸ τῶν Σέρβων, χρησιμοποιώντας πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἕναν Ἀμπελακιώτην ἔμπορον, ὀνόματι Εὐαγγελίδην. Δὲν ξέρομε ὅμως ἂν φθάσανε καὶ σ' ἕνα θετικὸ ἀποτέλεσμα οἱ διαπραγματεύσεις αὐτές. Καὶ τὸ μόνο βέβαιο εἶναι, πῶς ὁ Παπαφλέσσας ἐνετόπισε τελικὰ τὰ ἐνδιαφέροντα του στὸ Μωρητῆ, ποῦ τὸν ξεσηκωμὸ του τὸν ἐπῆρε κυριολεκτικὰ ἐπάνω του, κ' ἀναδείχθηκε σὰν ἐπιφανέστατος Μωραίτης πρωταγωνιστής.

(Συνεχίζεται)

ΑΜΜΩΝΑΣ

ὁ ἀνεμοδαρμένος καὶ παραπαίων ἄνθρωπος τὴ γραμμὴ ποῦ χάραξε χωρὶς θυσιᾶς, χωρὶς προσωπικὴν ἐκδράνησιν, χωρὶς πειθαρχημένην ἐλευθερίαν μ' ἄλλους λόγους, «στὰ κουτουροῦ». Αὐτὸ τὸ φαινόμενο παρατηρεῖται καὶ μεταξὺ τῶν λεγομένων θρησκῶν ἀτόμων τὰ ὅποια πιστεύουν, χωρὶς ν' ἀπαγιστρῶθουν ἀπὸ τὰ ἐφάμαρτα κοσμικὰ καὶ τὰς διαβλητὰς ἀπολαύσεις, χωρὶς νὰ ἀξιολογοῦν τὰ θέματα τῆς προτιμήσεώς των μὲ τὸ μέτρο τοῦ εὐαγγελικοῦ κανόνος. Ἔτσι π.χ. οἱ θρησκοὶ πλούσιοι ἔμειναν καὶ μένουσιν πλούσιοι, ἐνῶ γύρω τους βλέπουν τὴ δυστυχία καὶ τὴν ἐξαθλίωσιν· οἱ μορφωμένοι δὲν ἐγκαταλείπουν τὸ ψευτοφιλόσοφο πνεῦμα τους καὶ εἰσάγουν νερὰ στὴν ὀρθόδοξον πίστιν· οἱ δυνατοὶ καὶ ἐξουσιασταὶ ἀδικοῦν, πολλὰ καὶ ἐν ὀνόματι τῆς χριστιανικῆς δικαιοσύνης· πλείστοι ἐκκλησιαστικοὶ ἄρχοντες κατὰ τόπους στὸν τρόπο τῆς ζωῆς, στὴ διαποίμανσιν τῶν πιστῶν καὶ στὴν ὅλην τους ἐκδηλουμένη νοοτροπία παρουσιάζονται σκλάβοι τοῦ κοσμικοῦ πνεύματος· ἀλλὰ καὶ ὁ ὄχλος, γενικώτερα, ἢ ἔχει μεταβληθῆ σὲ κουβάρι ἀθλιότητων, ἢ ἐμφανίζεται μὲ μιὰ ἀρρωστημένη θρησκευτικότητά, καὶ μένει ἐκανοποιημένος στὴ μούχλα τῶν δεισιδαιμονιῶν, τῆς θρησκοληψίας, τῆς αὐταπάτης ὡς πρὸς τὸν σωσμό του, χωρὶς καθαρότητα αἰσθημάτων, χωρὶς ἀσκόνιστες σκέψεις, χωρὶς δημιουργὸν ἐνεργητικότητα. Τυλιγμένος στὸν ἴσθον τῆς ἀράχνης τῶν θρησκευτικῶν ἀνοησιῶν καὶ τῶν προλήψεων, ἢ παρασυρόμενος ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸ ρεῦμα τῆς ἐποχῆς, ἀποτελεῖ μιὰ παράδοξον μᾶζαν ποῦ ἀγνοεῖ ἂν θὰ τὴν πάρῃ ὁ διάβολος ἢ θὰ τὴν δεχθῆ ὁ Χριστός. Ἐπειδὴ τὰ φαινόμενα αὐτὰ εἶναι φυτράδια πολλῶν πίστεων καὶ δημόσιες ὁμολογίες ἐξαρτήσεων ἀπὸ τὰ εἶδωλα τῆς πλάνης καὶ τῆς φθορᾶς, γι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος, τοποθετῶντας τὰ ζητήματα αὐτὰ στὴν ὀρθήν τους βάσιν μὲ στερεότητα καὶ ψυχολογικὸ καὶ ἠθικὸ βάθος, ἀπήτησε καθαρὰ μιάν ὀρθόδοξον ὁμολογίαν καὶ ἀπαγίστρωσιν ἀπὸ συγγενικοὺς αἰσθηματισμοὺς ὅταν ἐκείνη ἢ ὀρθόδοξος πίστις, καὶ κατὰ συνέπειαν ἢ ἀρετὴ τοῦ Χριστοῦ, βλέπεται, ὅταν ἀδικεῖται. Ἀπήτησε τὴν καθυπόταξιν τῶν ὁρμῶν καὶ ἐγκαρτέρησιν μὲ τέρμα τὸν οὐράνιον πλοῦτον καὶ τὴν αἰωνιότητα πλησίον τοῦ Θεοῦ.

Ὁμολογεῖ κανεὶς τὸν Χριστὸν πολλαπλῶς: Μὲ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς του, μὲ τὰ λόγια του, μὲ τὴ θέσιν ποῦ παίρνει ἔναντι τοῦ Χριστοῦ σὲ κλίμα ἀρνήσεως, ἐχθρικό. Καὶ ὁμολογία Χριστοῦ δὲν εἶναι τὸ ξέκαρδο τῶν χιλιῶν ψέλλισμα, ἀλλ' ἀποτέλεσμα ἐσωτερικῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς λάβας ποῦ ἐκρήγνυται σὰν τὸ ἠφαίστειον ὅταν τὸ καλέσῃ ἢ περίστασις. Εἶναι σεισμός ποῦ προκαλεῖ τὸ θρησκευτικὸ βίωμα τοῦ πιστοῦ στὴ θεότητα τοῦ Κυρίου. Εἶναι ἀποτέλεσμα μορφωθέντος φρονήματος καὶ φωνῆ ἰσχυρὰ μιᾶς σκλαβωμένης ἀπὸ τὸν Χριστὸν καρδιάς. Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ὁμολογήσῃ

τὸ Χριστὸ στοὺς πειρασμούς, στὶς θλίψεις, στοὺς σαρκικοὺς ἐρεθισμούς, στὸ ἀγρίεμα τῆς βίας, στὶς ἀδικίες τοῦ κόσμου, ἐὰν δὲν παραμερισθῇ κάθε ἄλλη πίστις καὶ ἂν δὲν γίνη, ἀπ' τῆς πλευρᾶς τῆς πονηρίας καὶ ὄχι τῆς ὠριμότητος, παιδί ὁ ἄνθρωπος· παιδί πού δὲν θέτει στὴν κριτικὴ κοπίδα τὴν πίστι του καὶ δὲν ἀνθίσταται στὸ θέλημα Ἐκείνου πού ἤξιωσε τὴν ὁμολογία.

Ἡ ἀπόλυτος ἐξάρτησις ἀπὸ τὸν Χριστὸν καὶ ἡ δημοσία ὁμολογία τῆς πίστεως, σφυρηλατεῖ ἀκαταλύτους πνευματικοὺς δεσμούς τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ πιστὸς γίνεται πλέον πρόσωπο τῆς ἰδιαιτέρας του μερίμνης καὶ προστασίας. Τὸ «ὁμολογῆσά καὶ ἐμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς» περικλείει τὴ βεβαιότητα τῆς μελλοντικῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ πιστοῦ, γιὰ τὴ μαρτυρία τοῦ Χριστοῦ περὶ τῆς ἀξίας τοῦ κατορθώματος τοῦ ἀγωνισθέντος, εἶναι ἀπόδειξις τῆς σημασίας πού δίνει ὁ Κύριος στὴ θέσι πού παίρνει ὁ καθένας μας ἔναντι τῶν ρευμάτων τοῦ κόσμου, ὅταν μάλιστα, ὅπως προείπαμε, εἶναι ἀρνητικά. Γιατί, δυστυχῶς, καὶ στὴν περίπτωσι τῆς ἐμπράκτου ὁμολογίας τῆς πίστεώς μας πρὸς τὸν Χριστὸν, παρατηρεῖτο, καὶ παρατηρεῖται ἀκόμη, μιὰ παράδοξος συστολή, λὲς καὶ ὁ Χριστός, ὡς πίστις καὶ ζωὴ, μειώνει, μέσα στὴν γενεὰ τῆς ἀποστασίας, τὴν προσωπικότητα τοῦ πιστοῦ. Βεβαίως, καὶ τότε καὶ πάντοτε τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου μας θὰ προκαλῆ σάλον μέσα στὶς ψυχὰς τῶν ἐνόχων πού δὲν ἐννοοῦν ν' ἀλλάξουν γραμμὴν πλεύσεως καὶ ν' ἀπαλλαγοῦν κακῶν ἐξέων καὶ ἀπλῶν συνηθειῶν, μὲ τὴν ταπεινὴ ἀντίδρασι πού παίρνει μορφὴν εἰρωνικῶν σχολίων, διαβολῶν, συκοφαντιῶν, περιφρονήσεως κλπ. μέσων διωγμοῦ, καὶ χρειάζεται κάποιος ἡρωϊσμός κι' ἓνα εἶδος ἀντεπιθέσεως κατὰ τῶν ἀσεβῶν. Χωρὶς ὅμως τὸν ἡρωϊσμό δὲν θὰ ἐθεμελιούτο ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, καὶ δὲν θὰ ἐκτίζετο τὸ ἀπόρθητον τεῖχος τῆς μετὰ τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων. Πέφτουν τόσοι ὑγιεῖς τρελλοὶ γιὰ ἰδέες πού ἱκανοποιοῦν τὸ σαρκίον καὶ μόνον, φυλακίζονται γιὰ τιποτένια πράγματα, αὐτοκτονοῦν οἱ κοσμικοὶ γιὰ ἀποτυχίες στὶς πρόστυχες ἐπιχειρήσεις τῆς νύχτας καὶ ἀπορεῖ ὁ κάθε λογικὸς ἄνθρωπος γιὰ τὰ τολμήματα τῆς φθορᾶς καὶ τῆς αὐτοκαταστροφῆς. Λοιπόν; Δὲν ἀξίζει ἡ δημοσία ὁμολογία τοῦ ὀνόματος Ἐκείνου ὅστις «οὐκ ἤλθε διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν;» Ἐξ αἰτίας τῆς θανασίμως ἐφαμάρτου αὐτῆς συστολῆς ὠρισμένων χριστιανῶν, πού ἐξοργίζει κάθε τίμιον ἄνθρωπον πού γνησίως θρησκευεῖ, ἀπεσύρθησαν πολλοὶ πιστοὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τους, ἔπαυσαν νὰ ἐξομολογοῦνται καὶ νὰ κοινωνοῦν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ἀποφεύγουν τὰς θρησκευτικὰς συνάξεις, ἀρνοῦνται νὰ ἐπιβεβαιώσουν ὅτι ἀποτελοῦν ἐνεργὰ μέλη θρησκευτικῶν Σωματείων μετὰ τὰς τρομεράς,

ἐπὶ πλεόν, ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς των ζωῆς τὴν ὁποῖαν οἱ δειλοὶ καὶ ἀνόητοι προσαρμύζουσι πρὸς τὸ ἀρνητικὸν πνεῦμα τῆς ἐποχῆς.

Ὁ κόσμος τοῦ Κακοῦ ἔχει τὴ δύναμι νὰ ἐπιστρατεύῃ κάθε μέσον γιὰ νὰ ἐπιτυχάνῃ τοῦ σκοποῦ του μεταξὺ τῶν ἀτόμων μὲ ἀσθενῆ βούλησι καὶ ρευστότητα χαρακτῆρος. Ἐνα ἀπὸ τὰ μέσα ποὺ χρησιμοποιεῖ ὁ σατανᾶς εἶναι τὸ λεγόμενον «δούλεμα» ὥστε νὰ κάμῃ πολλοὺς χλιαροὺς νὰ ντρέπωνται γιὰ τὴν πίστι τους καὶ τὴν τιμιότητά τους μέσα στὸν αἰῶνα τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς ἀτιμίας. Ὁ Ἰησοῦς, προβλέπων αὐτὸν τὸν πόλεμον καὶ τὸ εἶδος τῆς ἀρνήσεως, ἐτόνισεν ἄνευ περιστροφῆς, πῶς οἱ ἀρνηταὶ του θὰ τεθοῦν κάτω ἀπὸ τὴν αἰῶνια σκιά τῆς ἰδικῆς του ἀρνήσεως. Καὶ τοῦτο ὄχι ὡς τιμωρία, ἀλλὰ σὰν ψυχικὸν ἐπακόλουθον τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ καταπτώματος, τῆ στιγμῆ ποὺ ἄλλους χαρακτῆρας μορφοποιεῖ ἢ ἀπιστία καὶ ἄλλους ἢ κατ' ἐπίγνωσιν πίστεως. Αὕτῃ ἡ διαφοροποίησις τῶν χαρακτῆρων προδικάζει καὶ τὴν μεταθανάτιον διαφοροποίησιν τοῦ Κόσμου. Αὐτὸς ὁ κόσμος δὲν μπορεῖ νὰ ζῆ αἰῶνια ἐδῶ μέσα σὲ τέτοιες συνθήκας ποὺ κακία καὶ ἀρετὴ βρίσκονται καθισμέναι στὸ ἴδιον θρανίον.

Ὁ Χριστός, σὰν ἐνσάρκωσις τῆς Ὑψίστης ἀξίας, εἶπε: «Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος» καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ οὐκ ἔστι μου ἄξιος». Ἡ αἱματικὴ συγγένεια, ποὺ κατὰ τὸ φυσικὸν δίκαιον δημιουργεῖ δεσμοὺς ἰδιομόρφου φιλίας μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς αὐτῆς οἰκογενείας καὶ λόγῳ τοῦ καθημερινοῦ συγχρωτισμοῦ ἀναπτύσσεται ἓνα εἶδος αἰσθηματισμοῦ, δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ κώλυμα στὴν καλλιέργεια, ἀνάπτυξι καὶ γιγάντωσι τῆς πρὸς τὸν Χριστὸν ἀγάπης. Ἐν πρώτοις, τὰ συγγενικά, κατὰ σάρκα, πρόσωπα, μένουσι στὴν αὐτὴ στέγη γιὰ ὀρισμένον χρονικὸ διάστημα καὶ ἡ ἀλληλεξάρτησις διαρκεῖ τόσο, ὅσο τὰ ὑλικά συμφέροντα εἶναι κοινά. Οἱ δεσμοὶ τους εἶναι μᾶλλον συμβατικοὶ ἢ καταναυτοὺν συμβατικοί. Ὅταν τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας θ' ἀναγκασθοῦν ἀργὰ ἢ γρήγορα ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα νὰ σκορπίσουν καὶ νὰ ἀναπτύξουν δραστηριότητα ἀτομικὴ γιὰ νὰ δημιουργηθοῦν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς, παύει ὁ δεσμὸς νὰ ἔχῃ τὴ στερεότητα ἐκείνη. Μάλιστα τὰ μέλη ἀναγκάζονται νὰ ἀπομακρυνθοῦν τόσο ὥστε ἡ πλάκα τῆς λησμονιάς νὰ σφραγίσῃ τοὺς οἰκογενειακοὺς αἰσθηματισμοὺς. Ἡ αἱματικὴ συγγένεια δὲν ἔχει τὴ δύναμι νὰ κρατήσῃ σφιχτὰ ἠνωμέναις τίς καρδιὰς μὲ τὸ δεσμὸ τῆς ἀγάπης, γιὰ τὴν ὑλικὴν ἀνάγκην καὶ ἄμεσα συμφέροντα τίς χωρίζουν. Κι' ὅταν ἀκόμη δὲν ἀναπυχθοῦν, δὲν ἐμφανισθοῦν μεταξὺ τους δυσαρέσκειαι καὶ μίση καὶ χωρίσουν ὁμαλῶς γιὰ νὰ χτίσῃ ὁ καθένας τὴ ἰδίαν καθεμιὰ τὴ δικήν της

οικογενειακή ἐστία, σπανίως κρατιέται ὁ δεσμός τῆς οικογενείας. Καί τοῦτο γιατί δὲν ὑπάρχει ψυχικὴ συγγένεια μεταξύ τῶν μελῶν, γιατί ἀπουσιάζει ὁ ἠθικὸς δεσμός πού δὲν βασίζεται στὴν ὕλη, πού δὲν πλέκεται μὲ τὸ πολὺ φτηνὸ γήϊνο συμφέρον. Ὅταν, λοιπόν, ὁ Χριστὸς καλῆ τοὺς πιστοὺς ν' ἀγαπήσουν περισσότερο τὴν ἀγάπη του δὲν ξεριζώνει φυσικὰ αἰσθήματα καὶ δὲν καταλύει φυσικοὺς δεσμούς, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς ἰσχυροποιεῖ. Γιατί ὅποιος ἀγαπᾷ ἀπολύτως τὸ Χριστό, ἀσφαλῶς σ' ἄν φωτισμένη ὑπαρξίς θ' ἀγαπήσῃ καὶ πατέρα καὶ μητέρα καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφάς, ὄχι ὑποκριτικὰ καὶ συμβατικὰ, ἀποβλέποντας σὲ ταπεινὰ συμφέροντα, ἀλλὰ μὲ εἰλικρίνεια, ἀπ' τὰ βάθη του, ἔτοιμος μάλιστα νὰ ὑποβληθῆ σὲ θυσία γιὰ τοὺς δικούς του. Καὶ δικοὶ του εἶναι τότε ὄχι μονάχα τὸ στενὸ οικογενειακὸ περιβάλλον του, ἀλλ' ὅλος ἐκεῖνος ὁ κόσμος πού ἔχει ἀνάγκη τῆς ἀγιασμένης καθολικῆς μας ἀγάπης. Βεβαίως, μπαίνει στὸ δῆλημα νὰ διαλέξῃ ὁ πιστὸς ἢ ἡ πιστὴ μεταξύ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀγάπης τῶν στενῶν του συγγενῶν, ὅταν μάλιστα αὐτοί, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ αἷμα, δὲν συγγενεύουν ψυχικὰ καὶ ἠθικὰ, ὥστε νὰ κρατηθῆ σ' ὠφέλιμη αἰωνιότητα ὁ δεσμός αὐτός. Ἀλλὰ γιατί στὸ δῆλημα ἀφοῦ τὰ πράγματα ὁμιλοῦν μόνα τους; Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὁ συγγενικὸς δεσμός ἀχρηστεύεται μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου καὶ καταλύεται ἀπὸ τίς βολές τοῦ συμφέροντος, ἀλλὰ καὶ γίνε-
ται πολλάκις ἓνας φοβερός πειρασμός καὶ ἐμπόδιο στὸ κεφάλαιον τῆς σωτηρίας μας ἢ στὴν ἀξιοποίησιν τοῦ θερμοῦ μας ζήλου χάριν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Καὶ πῶς ἢ μὲν προσκόλλησις στὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου καὶ ἡ ἐγκατάλειψις καὶ αὐτῶν τῶν γονέων πρὸς χάριν τοῦ ἔρωμένου ἢ τῆς ἔρωμένης δὲν ἐξεγείρει τὴ συνείδησιν ἐκείνων, πού, χριστιανικώτεροι ἀπὸ τὸν Χριστό, σκανδαλίζονται μὲ τὸ ρῆμα του: «Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος;» «Ὡστε τὸ ν' ἀγαπήσῃ κανεὶς παθολογικὰ τὸ χρῆμα, τὸν κόσμον, τίς πρόσκαιρες ἡδονές καὶ ν' αὐτοκτονήσῃ ἀκόμη γιὰ τὸν ἢ τὴν ἔρωμένη του ἐγκαταλείποντας τοὺς δικούς του, αὐτὸ εἶναι εὐλογημένο· τὸ νὰ ἀφοσιωθῆ ὀλοκληρωτικὰ στὴν ὑπηρεσία τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ διακονῆ στὸ παλάτι τῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ἀξιῶν, εἶναι ἄξιος καταδίκης;

Πάντως εἶναι οἰκτρὸν τὸ κτάντημα ἐκείνων πού μὲ τὸν τρόπο τους γίνονται διδάσκαλοι τῆς ἀρνήσεως καὶ θέλουν τόσες εὐγενεῖς ὑπάρξεις νὰ δουλεύουν στὸ ἐφήμερο καὶ κατώτερον, ἀντὶ νὰ συγκινηθοῦν καὶ νὰ τίς ἀκολουθήσουν στὴν πορεία τῆς ζωῆς των. Ἀλλὰ τί περιμένει κανεὶς ἀπὸ στομάχια, ἀπὸ ἔντερα, ἀπὸ ὑπόγαστρα; Ἀνωτερότητα σχέψεων; Εὐγένειαν αἰσθημάτων; Πνευματικὲς πτήσεις; Πνεῦμα θυσίας; Δύναμιν ἐγκρατείας; Ἡθικοὺς

ἡρωϊσμούς; Πειθαρχημένην ἐλευθερία καὶ καταπόνησι προσωπικῆ χάριν τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ; Ἡ κοινὴ λογικὴ; Ἀσφαλῶς ὄχι. Καὶ ὅμως, πόσες θρησκευτικὲς φύσεις δὲν ἐλύγισαν κάτω ἀπὸ τὴν βλακώδη κριτικὴ καὶ τὰ εἰρωνικὰ σχόλια τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἀμέσου ἢ ἐμμέσου περιβάλλοντός των καὶ δὲν ἠχρήστευσαν τὸν ψυχικὸν δυναμισμόν, τὰς ἀρετὰς των, τὸν ἱερόν των ζῆλον, τὰ πλούσια πνευματικὰ κεφάλαιά των, καὶ δὲν ἀπώλεσθησαν καὶ ὡς ψυχῆς καὶ ὡς ὄργανα τῆς Ἐκκλησίας μας; Πολλές.

Καὶ ὑπάρχει βέβαια τεραστίαι εὐθύνη ἐκείνων ποὺ καλλιεργοῦν τὸ πνεῦμα τῆς ἀρνήσεως καὶ τῆς ἀποστασίας καὶ τῆς ἀχρηστεύσεως πολυτίμων ταλάντων· δὲν εἶναι ὅμως ἀπηλλαγμένοι τῆς κατακρίσεως καὶ ἐκεῖνος ποὺ σὲ πλήρη πνευματικὴν ὀριμότητα καὶ ἀνεπτυγμένη συνείδησι, παρασύρεται ἀπὸ τοὺς κρωγμοὺς τῶν σαρκοβόρων κοράκων ποὺ ποτὲ δὲν θὰ καταφέρουν τὸ λαρύγγι τους νὰ καλῆσῃ τὸ γλυκὺ ἄσμα τῆς ἀηδόνος, καὶ τὴν κυνηγοῦν γιὰ νὰ τὴν κατασπαράξουν. Τοὺς κοσμικοὺς ἀνθρώπους δὲν ἀπασχολεῖ οὔτε ἡ ἠθικὴ, οὔτε ἡ λογικὴ οὔτε τὸ γενικώτερον καλὸ ἀλλ' οὔτε καὶ ὁ σεβασμὸς τῆς συνειδήσεως τοῦ ἄλλου. Ἀδύνατοι νὰ πετάξουν πρὸ ψηλὰ ἀπὸ τὸν τόσο σεσυρμένο καὶ ταπεινὸν ἑαυτόν των, ταπεινοὺς καὶ σεσυρμένους θέλουν νὰ βλέπουν δίπλα τους, ἀπλᾶ ζωντανά. Αὐτὰ τὰ ὑποκείμενα, ἂν χωρὶς ἰδανικά δὲν εἶναι ἐπιβλαβῆ, πάντως εἶναι ἄχρηστη κοινωνικὴ κόπρος καὶ βάρος στὴ ράχη τῆς γῆς. Πολλοί, καὶ χωρὶς τὸν Κύριον Ἰησοῦν, δὲν βλάπτουν τὸν πλησίον τους εἴτε ἀπὸ φόβον μήπως ὑποστοῦν τὰς συνεπειὰς τοῦ νόμου, εἴτε ἀπὸ οἰκογενειακὴ παράδοση εἴτε ἀπὸ τὴν σκέψιν πῶς πρέπει νὰ τὰ ἔχουν μὲ ὄλους καλὰ γιὰ νὰ πρακώψουν καὶ ν' ἀναδειχθοῦν στὸν κοινωνικὸν τομέα. Ὅμως τὰ πρόσωπα αὐτὰ ἐνδιαφέρονται μονάχα γιὰ τὸν ἐαυτοῦν των, γιὰ τὴν καλοπέρασίν των, γιὰ τὸ τετυρωμένο «ἐγώ» τους. Δὲν εἶχαν καὶ ποτὲ ὄρεξι νὰ θεθοῦν στὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ ποὺ ἐπιβάλλει στὰ μέλη τῆς Κοινωνίας, ὡς ὀργανικοῦ ζωντανοῦ σώματος καθήκοντα καὶ ὑποχρεώσεις πρὸς συντήρησίν του. Τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δὲν διδάσκει ἀπλῶς τὴν ἀποφυγὴν τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀγαθοῦ πρὸς ὄφελος τῶν ὀλίγων ἢ τῶν πολλῶν ἀδελφῶν. Καὶ μόνον ὅποιος μὲ τὸ πνεῦμα αὐτὸ κατορθώνει νὰ ξεφεύγῃ ἀπὸ τὴν πεζότηταν καὶ τὴν εὐτέλειαν τοῦ κόσμου τούτου γίνεται ὄχι μόνον χρήσιμος ἀλλὰ καὶ δυνατὸς διδάσκαλος ἐνεργοῦ ἀρετῆς τὴν ὅποιαν ἐνεσάρκωσεν καὶ ἐδίδαξεν ὁ Κύριος.

Ἀλλὰ τοὺς ἀρνητὰς τῆς πίστεως δὲν ἠνόηλησεν οὔτε καὶ ἐνοχλεῖ τόσο μιὰ διδασκαλία ποὺ καὶ μὲ τὴν τετραγωνικὴν λογικὴν εἶναι δικαιομένη. Τοὺς ἐνοχλεῖ τὸ προσωπικόν των ζήτημα ποὺ ἔθεσε σὲ περισκέψιν σοβαρὴν τοὺς ἀνθρώπους. Τὸ νὰ θεωριολογῇ κανεὶς

μέ τους άλλους ἢ στό φτερό τοῦ ἀνέμου χωρίς ἀνειλημμένες ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τῆς ἰδίας του συνειδήσεως καί τῶν ἄλλων, εἶναι τὸ εὐκολώτερο πρᾶγμα γιά τὸ ἀδάπανον τῆς φλυαρίας. Ἄλλὰ τὸ νὰ χτυπήσῃ κατακέφαλα τὸ πολύστομον καί πολύγλωσσον θηρίον τοῦ κακοῦ ποῦ φωλιάζει μέσα του καί μάλιστα τὸν ἐγωϊσμό, τὴ φιλαυτία, τὴν ἰδιοτέλεια καί τὸ σαρκικό τὸ γήϊνο καθόλου φρόνημα, εἶναι τὸ δυσκολώτερο. Ἄλλ' αὐτὸ ἀπῆτησεν ὁ Χριστός ἀπὸ τοὺς δικούς του σὺν ἓνα μέσον ἀνόδου πρὸς τὸν οὐρανό, καί ἄρσιν σταυροῦ ὠνόμασε αὐτὸν τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ κακοῦ ποῦ ἀναδεύεται μέσα μας καί μᾶς παιδεύει: «Καί ὅς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καί ἀκολουθεῖ ὅπως μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος». Καί τοῦτο, γιὰτὶ σάρκα καί αἷμα καί ὅσα με τίς ἀπλήρωτες πάντα ἀνάγκες τους δὲν κληρονομοῦν τὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, οὔτε καί εἶναι τὸ κατάλληλο ὕλικὸ γιά τὰ θεμελίωσῃ κανεῖς τὴν πνευματικὴ του οἰκοδομή, οἰκοδομὴ ποῦ θὰ στεγάσῃ τὰ ἀκατάλυτα ἰδανικά. Αὐτὰ οἱ σύγχρονοι αἰσθησιακοὶ τὰ ὠνόμασαν «κούφια καρύδια» γιά νὰ σπρώξουν τὸν κόσμον στοὺς κοπρῶνας καί στὰ σάπια κρέατα τῶν νάϊτ-κλάμπ...

Γιά τὴν ἀνηφορίαν τῆς ἀρετῆς του ὁ Χριστός δὲν θεωρεῖ ἀξίους ἐκείνους ποῦ βρίσκουν ἀπλῶς σωστά κι' ἄγια καί ὠφέλιμα καί σωτήρια τὰ λόγια του, ἀλλ' ἐκείνους ποῦ ὀδεύουν πρὸς τὸν ἱερό πόλεμον κατὰ τοῦ κακοῦ καί ὀραματίζονται τὴ συντριβὴ του, καί με φανατισμὸ καί ἀποφασιστικότητά μπαίνουν στὴ φοβερὴ αὐτὴ φωτιά τῆς μάχης. Ὅσοι εἶναι «μουρλοὶ» κατὰ τὴ λαϊκὴ φρασεολογία ἢ γίνονται νούμερα διασκεδάσεως ἀναλόγως τῆς ψυχοπαθείας ἢ τρόφιμοι τῶν εἰδικῶν ἀσύλων, δὲν εἶναι κατάλληλοι διὰ ἐπιστήμονες ἢ ἐνεργὰ κοινωνικά στελέχη. Ὅσοι εἶναι ἐξ ἰδιοσυγκρασίας καί ψυχοσυνθέσεως δειλοὶ, δὲν μπορεῖ νὰ συγκροτήσουν ἐκστρατευτικὸ σῶμα κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος. Ὅσοι εἶναι κληρονομικῶς βεβαρημένοι δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἐμπνεύσουν ἐμπιστοσύνη. Καί ἐφ' ὅσον ἔτσι ἔχει ἡ ἀλήθεια, πῶς ἄνθρωποι σκλαβωμένοι στὰ ἴδια τους τὰ πάθη, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι κατὰ τὸν Ἀπόστολον (Β' Τιμ. γ', 4), θὰ εἶναι ἄξιοι πνευματικῶν ἀνατάσεων καί οὐρανίων ἀναβάσεων; Πῶς μποροῦν νὰ ἀναλάβουν ἀγῶνα ἀτομικοῦ καθαρμοῦ καί ἀποφορτίσεως τῆς ἰδίας των τῆς συνειδήσεως ὥστε ν' ἀγαπήσουν τὸ Χριστὸ με ἀποτέλεσμα νὰ ὠχρίῃ μπροστά στὴν ἀγάπην τὴ δικὴ του κάθε ἄλλη ἀγάπην καί κάθε θυσία νὰ γίνεταί μοσχολίβανο στ' Ἀχραντά του πόδια; Γι' αὐτὸ καί προϋπόθεσις καθολικῆς ἀναγεννήσεως ἐνὸς τόπου εἶναι πρωτίστως ἡ ἀτομικὴ ἀναγέννησις διὰ τοῦ Χριστοῦ, ποῦ ἐζήτησε τὴν ἐρήμωσιν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ πάθη ποῦ τὴ σακατεύουν καί τὴν ἀσχημίζουν, καί ὅχι τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν Κοινωνία. Καί ὁ λόγος εἶναι προφανής, γιὰτὶ ὁ ἀναγεννημένος εἶναι καί φῶς καί ἀλάτι καί

ζύμη και πόλις ἐπάνω ὄρους κειμένη, με δραστηριοποιημένες τις δυνάμεις που πρὸς ἐπίτευξιν ἀνωτέρων σκοπῶν. Ἡ μὴ τελεία ἀποσύνθεσις τῆς Κοινωνίας και τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ στὰ διάφορα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα ὀφείλεται στὶς ἄγιες και ἡρωϊκὲς ἐκεῖνες ψυχὲς ποὺ ἀφωσιώθησαν στὸ Χριστό, ποὺ εἰργάσθησαν και ἐθυσιάσθησαν γιὰ τὴν ἀγάπην Ἐκείνου, ἐγκαταλείψασαι πατέρα και μητέρα και ἀδελφούς και ἀδελφὰς και κάθε κοσμικὴ δόξα και ἄνεσι γιατί τὸ διέταξεν ὁ Χριστὸς ποὺ ἔδωσε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν. Ὅταν διατάσῃ ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ κάθε καλόπιστος και καλόκαρδος ἀνθρώπος νοιώθει μιὰ τέτοια διαταγὴ σὰν μιὰ ἐξαιρετικὴ τιμητικὴ διάκρισι και «σκοτώνεται» κυριολεκτικὰ νὰ ὑπηρετήσῃ κάτω ἀπὸ τὴ σημαία της. Στὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὑπάρχει ἠθικὸς και πνευματικὸς δεσμὸς μετὰ τοῦ Χριστοῦ, και ἡ φωνὴ του δὲν λογίζεται ὡς φωνὴ ἐξουσιάζοντος τυράννου. Γι' αὐτὸ και δὲν προκαλεῖ ἀπωθήσεις.

Ὁ ἔλλογος ἐνθουσιασμός τῶν μαρτύρων τῆς πίστεώς μας και τῶν ὁμολογητῶν ὀφείλεται στὸ θεῖον ἔρωτα, στὴ μέθη ποὺ προκαλεῖ σὰν φούντωμα τὸ κρασί τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ τοὺς ἡρωοποίησε και τοὺς ὠδήγησε στὴ θυσία και τῆς δικῆς τους ζωῆς γιὰ νὰ κληρονομήσουν τὴν ἀθάνατη δόξα. «Και πᾶς ὅς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφὰς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήφεται, και ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει». Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπάντησις στὸ σχετικὸ ἐρώτημα τοῦ Πέτρου. Και τοῦτο, γιατί, ὅταν ὅλοι γενικὰ ἀγωνισθοῦν κατὰ τῶν παθῶν τους, ὅταν ὅλος ὁ κόσμος ἀποτελέσῃ μιὰν ὀργανωμένην ἠθικὴ Κοινωνία, τότε τὰ μέλη της, χωρὶς ἄθλια ἀτομικὰ συμφέροντα, και ἐδῶ θὰ ἀπολαύσουν τῆς συγγενείας τοὺς καλοὺς καρποὺς ἀλλὰ και μετὰ θάνατον θὰ κληρονομήσουν τὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Γιατί, ποιά εἶναι τὰ ἀποτελέσματα και οἱ καρποὶ τῶν κηρυγμάτων τῆς ἀπιστίας και τοῦ ὕλισμοῦ; Παιδιὰ δὲν ἐγκατέλειψαν τοὺς γονεῖς των στὰ τρίστρατα, ἢ δὲν τοὺς πέταξαν στὰ ἄστυα χωρὶς καμμιά συμπόνια, ἐπειδὴ τέτοια μαθήματα ἐπῆραν ἀπὸ τοὺς δασκάλους τῆς κοσμικῆς καλοπερασσεως; Γονεῖς δὲν ἐσκότωσαν τὰ παιδιά τους σωματικὰ—ἀδιάφορον—ἢ ψυχικὰ; Ἀδελφοὶ δὲν ἀλληλοεξοντώθησαν γιὰ κληρονομικοὺς λόγους; Ἐγκλήματα εἰδεχθῆ και ἀποτρόπαια δὲν ἔλαβαν χώραν γιὰ σαρκικοὺς ἔρωτας ἢ γιὰ κοινωνικὲς και πολιτικὲς ἰδεολογίες; Και ὅμως δὲν ἐξηγέρθη οὔτε ἐξεγείρεται ἡ συνείδησις τῶν κατὰ κόσμον σοφῶν και ἀπίστων. Ἐξεγείρεται ἐν τούτοις ὅταν παρθενικὲς ψυχὲς ἀφοσιώνονται στὸ Χριστὸ και στὸ ἔργο του και τις διδάσκουν νὰ προτιμοῦν τὴ δόξα τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον παρὰ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Ἐξεγείρονται ὅταν νέοι ἢ νέες στὴν ἐποχὴ μας,

ἀπὸ ἀηδία γιὰ τὰ ὅσα συμβαίνουν στὸ σπίτι τους καὶ στὴ διεφθαρμένη Κοινωνία, ἐγκαταλείπουν προσωπικὲς κοσμικὲς χαρὲς καὶ εὐχαριστήσεις καὶ προτιμοῦν κόπους καὶ στερήσεις καὶ βάσανα καὶ θλίψεις στὸν παρόντα κόσμον γιὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν δλοκλήρωσί τους σὲ γνήσια ἠθικὴ προσωπικότητα μὲ τὴν καταπλήσσοσα πνευματικὴν ἀκτινοβολία καὶ ξαστεριά.

Ἄλλ' ὅπως δὲν χωρεῖ συζήτησις μὲ τοὺς χρεωκοπημένους, τοὺς ἐπιπολαίους, τοὺς σαρκικούς καὶ δειλοὺς τύπους, ἔτσι δὲν πρέπει νὰ μπαίνη στὴν ἀνθρώπινη κριτικὴ κοπίδα ὁ εὐαγγελικὸς λόγος ποὺ τοποθετεῖ τὰ προβλήματα στὴν ὀρθὴ βάσι τους καὶ δίνει, ὅσο καμμιὰ Ἀκαδημία, τὴν ἐρμηνεῖα στὸ σκοπὸ καὶ στὸν προορισμὸ τῆς ζωῆς μας. Ἡ παράδοξος συστολὴ τῶν πολλῶν, μιὰ καταραμένη δειλία ποὺ ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Χριστὸ γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ σατανᾶ καὶ τὰ πουλημένα καὶ ἀγορασμένα ὄργανά του, τὰ ὄργανα τοῦ λυσσασμένου κακοῦ, πρέπει νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴ μέση. Ἡ ἀπόλυτος καὶ ζωντανὴ πίστις ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς μας ἀγιάζει τὴν ψυχὴ μας, ἀγνίζει τὰ σώματά μας, διορθώνει τοὺς λογισμοὺς μας, καθαίρει τὰς ἐννοίας μας, θὰ καλλιεργήσῃ καὶ τὸ ἥρωϊκὸ στοιχεῖο ὄχι μόνον τῆς ὁμολογίας, ἀλλὰ καὶ τῆς θυσίας ποῦ, δυστυχῶς, λείπει ἀπὸ πολλοὺς ψευτοχριστιανοὺς ποὺ ἐπαναπαύονται σὲ μιὰ τυπικὴ θρησκευτικὴ ἰσχυρία χωρὶς ζωντανία, γιὰ νὰ τὴν χάσουν κι' αὐτὴν μὲ τὸ πρῶτο φύσημα τοῦ ἀνέμου ἢ νὰ τὴν πετάξουν μακριὰ τους σὰν διπλωμένο παληοκόκκαλο, προκειμένου νὰ καρπωθοῦν ὑλικά ἢ ἄλλου εἴδους πρόσκαιρα ὀφέλη. Σ' αὐτὴν τὴν ἀθλιότητα ὀφείλεται ἡ ἀλλαξοπιστία καὶ Χριστιανὲς ὑπανδρεύονται ἀλλοθρήσκους μάλιστα δὲ καὶ εἰδωλολάτρας ἢ ἠθικὰ ράκη. Τέτοια ὑποκείμενα ἤμποροῦν νὰ ὁμολογήσουν Χριστὸ καί, πολὺ περισσότερο, νὰ θυσιασθοῦν γιὰ τὴν ἀγάπῃ του ὅπως Ἐκεῖνος ἐζήτησε; Γι' αὐτὸ καὶ πολλοὶ κληθέντες θὰ ξεπέσουν, πολλοὶ δὲ ἀγνωστοὶ καὶ ἀφανεῖς θὰ κληθοῦν νὰ περάσουν ἀπὸ τὴν ἀψίδα τοῦ θριάμβου.

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ

(Συνεχίζεται)

Ἱεροκήρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

«Πενθῶμεν τοὺς ἁμαρτωλοὺς μὴ μόνον ἀποθνήσκοντας, ἀλλὰ καὶ ζῶντας. Χαίρωμεν δὲ ἐπὶ τοῖς δικαίοις μὴ ζῶσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τετελευτηκόσιν. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καὶ ζῶντες τεθνήκασιν, οὗτοι δὲ καὶ ἀποθανόντες ζῶσιν ἑκεῖνοι καὶ ἐνταῦθα ὄντες ἐλείνοι πᾶσιν εἰσι, ἐπειδὴ Θεῶ προσκρούουσιν, οὗτοι καὶ ἐκεῖ μεταστάντες μακάριοι, ὅτι πρὸς τὸν Χριστὸν ἀπῆλθον».

Ἱ. Χρυσόστομος

Ο ΚΛΗΡΙΚΟΣ ΩΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

‘Ο Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός ἐτόνισε, σὲ μᾶς ἰδιαίτερα τοὺς κληρικούς, τὴν ἀνάγκη ν’ ἀποβλέπουμε καὶ νὰ ἐπιδιώκουμε πάντοτε τὴν πνευματικὴ μας ἡθικοτελειοποίησι. «Ἐσεσθε οὖν ὡμεῖς τέλειοι, ὡσπερ ὁ πατήρ ὡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν» (Ματθ. ε’, 48), πρᾶγμα τὸ ὁποῖο καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη συνιστᾷ. «Ἐστῶσαν αἱ καρδίαι ἡμῶν τέλειαι πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ ὁσίως πορεύεσθαι ἐν τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ» (Γ’ Βασιλ. η’, 61).

Γι’ αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο ἡ σημερινὴ πνευματικὴ μας συνάθροισι, ὀφειλομένη στὴν πατρικὴ ἀγάπη καὶ ἐξειδικιασμένη φιλοστοργία τοῦ Σεβασμιωτάτου Πατρὸς καὶ Ποιμενάρχου μας, μητροπολίτου Νικοπόλεως Στυλιανοῦ, στὸν ὁποῖο καὶ ὑποβάλλομε τὰ ταπεινὰ καὶ εὐγνώμονα εὐχαριστήριά μας, εἶναι γεγονὸς ἀξιοπάσης ἐξάρσεως, ἀφοῦ μᾶς δίνει νέα πολύτιμη εὐκαιρία πνευματικῆς μας συνάξεως, περισυλλογῆς, στροφῆς πρὸς τὰ ἔνδον, ἀνασυντάξεως τῶν πνευματικῶν μας δυνάμεων καὶ στερεώσεώς μας στὸ ἱερώτατο χρέος μας ἀπέναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.

Τὸ θέμα, μὲ τὸ ὁποῖο καταπιαστήκαμε αὐτὴ τὴν φορὰ, εἶναι κατ’ ἐξοχὴν πνευματικόν. Πρέπει νὰ τὸ νοιώσωμε βαθειὰ πὼς εἴμασθε πνευματικοὶ παράγοντες καὶ βρισκόμασθε στὴν πρώτη γραμμὴ τοῦ ἀγῶνος τῆς ζωῆς, ἀγωνισταὶ ἐπάνω στὶς ἅγιες ἐπάλλξεις τῆς Μητέρας Ἐκκλησίας καὶ τοῦ εὐλογημένου Ἐθνους μας.

Αὐτὸ σημαίνει πὼς χρειάζεται ν’ ἀντλοῦμε διαρκῶς ἀπ’ τὴν ἀκένωτη πηγὴ τῆς Θείας Χάριτος ἐνίχουσι καὶ δύναμι, κατὰ τὸ ἀποστολικόν· «ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ». Ἀλλὰ καὶ νᾶμασθε πάντοτε ἐνδεδυμένοι καὶ μὲ τὴν «πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ» (Ἐφεσ. ζ’, 10-11) καὶ νὰ κατέχωμεν στὰ χέρια μας «τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος» (Αὐτόθι, 17), γιὰ νὰ μποροῦμε ν’ ἀνταπεξερχώμεθα νικηφόρα στοὺς ἱερούς μας ἀγῶνας καὶ νὰ ἐξουδετερώνομε ὅλες τὶς μεθοδεῖες καὶ τὰ τεχνάσματα τοῦ παμπονήρου διαβόλου.

Ἄς προσέξωμε, λοιπόν, στὸν ἀντικειμενικόν μας σκοπὸ μὲ περιστῆ ἐπιμέλεια καὶ φροντίδα. Ἡμεῖς θὰ χωρήσωμε στὸ ἔργον μὲ τὴν ἐπιβαλλομένη προσοχὴ γιὰ νὰ καταδείξωμε μὲ κάθε δυνατὴ σαφήνεια ποῖο πρέπει νᾶναι τὸ πνευματικὸ βᾶθος τοῦ ἱερέως καὶ κάθε κληρικοῦ γενικά, καὶ ποιά ἀκτινοβολία ἐκτυφλωτικὴ εἶναι ἀνάγκη στὸ ἔργο του ν’ ἀντανακλᾶται γιὰ τὴν ἐκπλήρωσι καὶ ἀξιοποίησι τῆς ὑψηλῆς καὶ τρισαγίας ἀποστολῆς μας.

ΜΕΡΟΣ Α'
ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΒΑΘΟΣ ΤΟΥ ΚΛΗΡΙΚΟΥ

α) Βίωσις τῆς ζωῆς τῆς πίστεως,

1. Ὁ κληρικὸς πιστεύει ἀκράδαντα. Πιστεύει, γιατί γνωρίζει πὼς εἶναι ὅλως διόλου ἀδύνατο δίχως πίστι νὰ κάμῃ ἔστω κ' ἓνα βῆμα στὴν πνευματικὴ ζωὴ καὶ νὰ εὐαρεστήσῃ τὸν Θεόν. «Χωρὶς πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστήσαι» (Ἐβρ. ια', 6), τονίζει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Πιστεύει δὲ μ' ἐπίγνωσι σ' ὅ,τι ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ Ἱερὰ Παράδοσις διδάσκουν. Δηλαδή σ' ὅ,τι ἐδίδαξεν ὁ Κύριός μας. Σ' ὅ,τι μετέδωκαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοί του. Σ' ὅ,τι οἱ θεοφόροι Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, μάλιστα δὲ σὲ Οἰκουμενικὰς ἢ Τοπικὰς Συνόδους ἐδογματίσαν καὶ διεκλήρυσαν κατὰ τρόπον αὐθεντικόν, ὀρθόδοξο καὶ δογματικόν.

Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ παρουσιάσωμε, ἔστω καὶ σὲ λίγες ἀδρὲς γραμμές, τὸ περιεχόμενον τοῦτο τῆς ὀρθοδόξου Πίστεως μας. Αὐτὸ ποῦ τονίζομε ἐδῶ εἶναι πὼς ὁ καλὸς καὶ εὐσυνείδητος κληρικὸς ξέρει τί καὶ γιατί πιτεύει. Καὶ διατηρεῖ μέσα του φλόγα πίστεως ἄσβεστη, ποῦ μυστικὰ τὸν καταφλέγει. Δὲν γνωρίζει ἀμφιταλαντεύσεις καὶ διακυμάνσεις. Μένει βράχος ἀσάλευτος καὶ ἀμετακίνητος. Ἀποκαλύπτεται εὐλαβικὰ μπροστὰ καὶ στὰ πλέον ἀκατάληπτα καὶ μυστηριώδη δόγματα τῆς χριστιανικῆς μαθηθρησκείας. Ἡ προσήλωσίς μας σ' ὅλα γενικὰ τὰ δόγματα, τὶς διδασκαλίαι, τὶς συνοδικὰς ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας—(τ η ρ ε ῖ ν π ά ν τ α) (Ματθ. κη', 19) ἀξιώνει ὁ Κύριος—εἶναι τόσο σταθερὴ, ποῦ τίποτε ἀπολύτως, οὔτε ὁ θάνατος, δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὴν κλονίσῃ καὶ νὰ τὴν μετριάσῃ. «Γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς» (Ἀποκ. β', 10), συμβουλεύει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Καὶ ὁ Παῦλος συμπληρώνει· «ἐπιμένετε τῇ πίστει, θεμελιωμένοι καὶ ἐδραῖοι καὶ μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ Εὐαγγελίου, οὗ ἠκούσατε» (Κολ. α', 23).

Πιθανώτατα θὰ ξενίσῃ μερικοὺς ἢ ἐπιμονὴ μας νὰ καταδείξωμε τὸ ἀκλόνητο τῆς πίστεως τοῦ καλοῦ καὶ συνετοῦ κληρικοῦ. Γιατί, βέβαια, γνωρίζομε πὼς ἀνάμεσα στὶς τάξεις μας εἶναι καὶ πολλοὶ ποῦ ἔχουν δυστυχῶς μέσα τους τὸ δρᾶμα τῆς ὑποκρισίας, ἀσυνεπείας, ἀνειλικρινείας καὶ δὲν πιστεύουν σὲ τίποτε. Ἡ πιστεύουν, ἀλλὰ μ' ἐκλεκτικότητα. Κάνουν διαφόρους συνδυασμούς, προσθαφαιρέσεις, ἄλλατα δηλαδή ἐπικίνδυνα, ποῦ τοὺς ρίχνουν εὐκόλα στὴν πλήρη ἀπιστία. Μὰ εἶναι δυνατὸν κληρικὸς, ποῦ ἐτάχθη κα] ὑπηρετεῖ τὰ θειότατα, νὰ ἔχῃ καταντήσῃ σ' αὐτὸ τὸ ἀπαίσιον κατάντημα; Ἀπαντοῦμε ἀδίστακτα. Ναι. Γιατί, δὲν ἄφησε ποτὲ νὰ γευθῇ τὴν ἀληθινὴν πνευματικὴν ζωὴν. Ἡ εἴσοδος του στὶς τάξεις

τοῦ ἱεροῦ Κλήρου ἐστηρίζετο σὲ διαφόρους ὑπολογισμούς, σὲ ἐπαγγελματικούς δηλαδὴ σκοπούς. Κι' εἶναι γνωστὴ ἡ παροιμία μ' ἄλη της τὴν τραγικότητα: «οἱ τοῦ βίου ναυαγοὶ τοῦ Ὑψίστου λειτουργοί!» Ἐν πάσῃ περιπτώσει: «ἀπὸ τῶν καρπῶν ἐπιγνώσσετε αὐτοὺς» (Ματθ. ζ', 16), παρατηρεῖ ὁ Κύριός μας. Καὶ ὁ μαθητὴς Του τῆς ἀγάπης Ἰωάννης συμπληρώνει: «πᾶς ὁ παραβαίνων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ, Θεὸν οὐκ ἔχει» (Β' Ἰωάνν. 9). Δηλαδὴ τὸν χαρακτηρίζει ἄθεον καὶ φυσικὰ ἀπόβλητον.

Τὰ θλιβερά ὅμως φαινόμενα αὐτά, ποῦ τ' ἀνέφερα ἀκριβῶς γιὰ νὰ μᾶς καταφοβίσουν καὶ συθέμελα νὰ μᾶς συγκλονίσουν, ἄς τὰ θεωρήσωμε σὰν ἐξαιρέσεις. Γιατί, ἡμεῖς προσβλέπομε τὴν ὥρα αὐτὴ στὴν ὀλοφώτεινῃ προσωπικότητι τοῦ λειτουργοῦ τῆς Ἐκκλησίας, ποῦ—κι' ἂν, σὲ πολλὰς περιπτώσεις, δὲν ἐπάτησε τὸ κατώφλι ἱερατικῶν καὶ θεολογικῶν Σχολῶν—πιστεῦει ἀκράδαντα, ἐπειδὴ εἶναι ζωντανὸς πνευματικὸς ἄνθρωπος. Καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγῳ ἀκριβῶς προχωρεῖ πρὸ πέρα.

2. Ζωοποιεῖ τὴν πίστιν του. Καὶ πρῶτο μέσο γι' αὐτὴν τὴν ζωοποίησιν εἶναι φυσικὰ ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς. Γιατί, αὐτὴ θερμαίνει καὶ πυρακτώνει τὴν καρδιά ἀπ' τὴ μυστηριώδη ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ζωντανεύει τὴν πίστιν. Γιγαντώνει τὴ θέλησιν. Τροφοδοτεῖ τὴν ψυχὴν. Μετουσιώνει σὲ πράξι ὅ,τι θεωρητικὰ πιστεῦει.

Χαρακτηριστικὸ εἶναι αὐτὸ ποῦ γράφει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός. «Ἡ προσευχὴ μας πρέπει νὰ εἶναι τόσο συχνή, ὅσον καὶ ἡ ἀναπνοή μας». Ὁ Παῦλος, ἐξ ἄλλου, ὠμίλησε γιὰ ἀδιάλειπτη προσευχή. «Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε» (Α' Θεσ. ε', 17). Κι' ἂν κάποιος ποῦ πρέπει νὰ νοιώθῃ βαθεῖα αὐτὴ τὴν ἀνάγκη, νὰ λυώνῃ δηλαδὴ στὴν ὀλοζώντανῃ προσευχῇ εἶναι βέβαια ὁ κληρικὸς.

Σὰν πνευματικὸς ἡγέτης εἶναι ἀνάγκη νὰ προσεύχεται αὐθόρμητα παντοῦ καὶ πάντοτε μ' εὐλάβεια καὶ θερμῆ. Καὶ μάλιστα ὅταν εὐρίσκεται στὸ φρικτὸ Θυσιαστήριον. Μὲ τὴν ἱερὴ συνάντησί του αὐτὴ μὲ τὸ Θεὸ στὴν προσευχῇ, ἡ πίστις του ἀναζωογονεῖται· ἡ καρδιά του θερμαίνεται· τὰ ὄμματα τοῦ νοῦ του καθαρίζουν ἀπ' τοὺς ποικίλους πονηροὺς διαλογισμούς. Ἔτσι ἡ κεκαθαρμένη καὶ ἐξαγιασμένη προσευχὴ του γίνεται θύρα, ἀπ' τὴν ὁποία εἰσέρχεται στὰ ἅγια τῶν Ἁγίων, ἀπ' ὅπου θεᾶται νοερά τὸ ἀπρόσιτον κάλλος τῆς Τρισηλίου Θεότητος.

Κληρικοὶ δυνατῆς προσευχῆς ἐνσαρκιώνουν ἀπεριόριστη δύναμι, μὲ τὴν ὁποία κατορθώνουν καὶ μορφοποιοῦν τὴν ἐποχὴ τους μὲ τὴν σωτήρια ἐπίδρασί τους. «Τὸ πνεῦμα ζωοποιεῖ» (Β' Κορινθ. γ', 6). Τὸ πνεῦμα τῆς Καινῆς Διαθήκης, ποῦ προσφέρει τὴν ἐξιλαστήρια

Θεία Χάρι, εἶναι αὐτὸ ποὺ δίνει ζωὴ καὶ ἀναδημιουργεῖ πνευματικὰ τὸν ἄνθρωπο.

Ἐγεύθηκες ποτέ, ἀδελφέ, τὴν γλυκύτητα τῆς νοερᾶς προσευχῆς; Ἄν ὄχι σὲ θεωρῶ δυστυχῆ καὶ ἀδύναμο στὸν ἀγωνιστικὸ στίβο. Κι' ὅσο εἶναι καιρὸς, ἔμπρός. Ἔψωνε ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἐξῆς μ' αἰσθημα εὐθύνης καὶ εὐλαβείας τὸν νοῦ καὶ τὴν καρδιά σου στὸν Κύριο καὶ προσευχῆσου. Ἐκεῖνος στέκεται στὴ θύρα τῆς καρδιάς σου, ποῦναι σ' Αὐτὸν κλειστή—ἴσως ἀπὸ πνευματικὴ ἀδιαφορία, ἴσως ἀπὸ κάποιο ἄλλο θλιβερὸ συναίσθημα ἢ παράπτωμά σου. Καθ' ἣν στιγμὴν προσεύχεσαι στὴν Ἐκκλησία κατὰ τὴν δημοσίᾳ Λατρεία, Ἐκεῖνος βλέπει τὰ βάθη τῆς καρδιάς σου. Προσέχει κάθε τῆς κίνησι, κάθε σκέψι, κάθε συναίσθημα. «Ἴδου ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ» (Ἀποκ. γ', 20). Ἐμπρός, λοιπόν. Ἄνοιξε πρόθυμα τὴν καρδιά σου. Καὶ ζήτησε νὰ κάμῃς ἀδιάρρηκτο πιά τὸ σύνδεσμό σου μετὰ τὸν πανάγαθο Σωτῆρα μας. Στήριξε στὸ ἔλεός Του τὴν ἀπειροελάχιστη ὑπαρξί σου, γιὰ νὰ δεχθῆς πλοῦσια τὶς δέσμες τοῦ θεοῦ φωτισμοῦ Του καὶ ν' ἀντλήσῃς ἀπ' τὴν παντοδυναμία Του δυνάμεις πολλές. Ξεύρεις τὸν ἀγῶνα σου κατὰ τοῦ διαβόλου. Δὲν θυμᾶσαι τί ὑπεγράμμισε γι' αὐτὸν ὁ Ἰδιος; «Τοῦτο τὸ γένος (τὸ διαβολικὸν) οὐκ ἐκπορεύεται εἰμὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ» (Ματθ. ιζ', 21).

Δὲν ὑπολογίζουσι πολλοὶ τὴ σοβαρότητα αὐτῆς τῆς θεϊκῆς διατάξεως. Ἄλλ' εἶναι θεμελιακὴ καὶ οὐσιώδης. Ἰδιαίτερα γιὰ τὴν νηστεία ἐπικρατοῦν διάφορες ἀντιλήψεις. Καὶ μερικοὶ τὴν θεωροῦν ὅλας διόλου ἀπόβλητη σὰν ἀπληχαιωμένη.

Ξεύρομε ὅμως πολὺ καλὰ ὅτι κι' αὐτὸ εἶναι ἐντολὴ Θεοῦ. Γιατὶ νὰ μὴ θέλουσι νὰ τὴν ἐφαρμόσουν, ἐνῶ πειθαρχοῦν ἀδιαμαρτύρητα σὲ ἀνάλογη ἰατρῶν ἐντολὴ περὶ αὐστηρᾶς νηστείας καὶ διαίτης; Ἄλλως τε κι' αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐνήστευσε. Κ' ἐμπρακτα ἐδίδαξε πῶς ἡ νηστεία ἀποβλέπει στὸ συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου. Γι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία μας ἐθέσπισε ἱεροὺς κανόνες γι' αὐτήν.

Εἶναι τώρα εὐκόλο ὅλα αὐτὰ νὰ παραθεωρηθοῦν; Καὶ δὲν ἀποτελεῖ δόγμα πίστεως ἡ διάταξις αὐτὴ βέβαια. Ἄλλ' εἶναι ὅπως ὅποτε μέσο ζωοποιήσεως τῆς πίστεώς μας. Ἐχει ἀσφαλῶς σπουδαιότατο παιδαγωγικὸ χαρακτῆρα ἡ νηστεία. Καὶ ἀποφέρει κέρδος στὴ ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα. Γιατί, μετὰ τὴν ἀσκητικότητά της χαλιναγωγεῖ τὰ πάθη, καταπραΰνει, ταπεινώνει, βοηθεῖ πάρα πολὺ στὴ μετάνοια, στὴν συντριβή, στὸ ψυχικὸ ἐξαγιασμό, στὴν ἀγγελικὴ λευκότητα καὶ ἠθικὴ καθαρότητα.

Βέβαια ὁ κληρικὸς, ἀνάμεσα στ' ἄλλα ψυχικὰ του προσόντα,

πρέπει νά παρουσιάζη μητρῶον «λευκόν και καθαρόν» (Αποκ. ιθ', 14). Και μάλιστα «τήν τῆς σαρκός καθαρότητα» (Έβρ. θ', 13) άπαραμείωτον και άκηλίδωτον. Άλλ' εΐναι άνθρωπος κι' αυτός. Δέν πρέπει νά τό ξεχνοῦμε. Και σάν άνθρωπος, «περίκειται άσθένεια» (Αυτόθι ε', 2). "Αν ή πτώσις του σέ ήθικες παρεκτροπές εΐναι μεγάλη, άν έχη ξεπεράσει τά όρια τῆς τιμῆς κι' έχει κυλισθῆ στο βουρκο, δέν έχει καμμιά θέσι πιά για όλη του τῆ ζωῆ στο φρικτό Θουσιαστήριο. Και σέ τέτοιο σημείο, με τῆ μετάνοια αγιότητος νά φθάση —τονίζει ένας Πατέρας τῆς Έκκλησίας μας —ώστε ν' άναστήση και νεκρόν, δέν εΐναι δυνατόν πιά, δέν τοῦ επιτρέπεται καθόλου νά πλησιάση τό ιερό Θουσιαστήριο για νά ιερουργήση. Κ' έγκληματοῦν γι' αυτό άνελέητα μπροστά στο Θεό όσοι τοὺς διατηροῦν στήν ύπηρεσία. Συγγνώμη και οικονομία δέν χωρεΐ, κατ' οὐδένα τρόπο, σέ οικτρὰ ήθικὰ ναυάγια· σέ πρόσωπα που κατεπόδωσαν τήν ύπερθεια διακονία, κ' έφάνησαν ανάξια τῆς ύψηλῆς τιμῆς και έντολῆς. Κι' οί ίδιοι αὐτοί πρέπει νά συναισθανθοῦν βαθειά τίς θανάσιμες και φοβερές άμαρτίες των και ν' άπομακρυνθοῦν σέ μέρος έρημικό και νά εκζητήσουν τοῦ Θεοῦ τό έλεος με παταμούς δακρῶν... Διαφορετικά λέγει ό Κύριος «ουαί τῷ ανθρώπῳ εκείνῳ δι' οὗ τό σκάνδαλον έρχεται» (Ματθ. ιη', 7). Και «ός δ' άν σκανδαλίση ένα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εις έμέ, συμφέρει αὐτῷ ἕνα κρεμασθῆ μύλος όνικός (μυλόπετρα) εις τόν τράχηλον αὐτοῦ και καταποντισθῆ έν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης» (Αυτόθι, 6). "Αν πάλι δέν εΐναι ή πτώσις τους μεγάλη και νεπανόρθωτη, πάντως όπωςδήποτε έχουν ανάγκη άπό καθαρισ πνευματική.

Πῶς με χεΐληρυπαρά θά ψάλλη και θ' άπευθύνεται στον Πανάγιο; Πῶς μ' άκάθαρτα χέρια θά έγγίζη και θά θυσιάση τόν Άγνόν, τόν άμωμον και άσπιλον (Α' Πέτρ. α', 19), τόν αΐροντα τήν άμαρτίαν τοῦ κόσμου; (Ίωάν. α', 29). Και πῶς θά μεταλαμπαδεύη στοὺς άλλους τό φῶς τῆς λυτρώσεως, όταν αὐτός παραμένη άλύτρωτος, κι' εΐναι βεβαρημένος στή συνείδησί του;

Επιβάλλεται γι' αυτό νά πλησιάζη κι' αὐτός τό ιερώτατο Μυστήριο τοῦ έξαγνισμού. Νά έξομολογῆται κι' αὐτός συχνά τά πλημελήματά του σ' ένα έμπιστο έν Χριστῷ αδελφόν, κατὰ τήν άποστολική παραγγελία· «έξομολογεΐσθε άλλήλοις τά παραπτώματα, και εὔχεσθε ύπερ άλλήλων, όπως ιαθῆτε» (Ίακ. ε', 16). Με τόν τρόπο αὐτό θά βοηθηθῆ πολύ στήν πνευματική του πρόοδο. Θά γίνη προσεκτικός. Θά όδηγηθῆ σέ αὐτοέλεγχο και περισυλλογή μεγάλη. Θά ήμπορῆ ν' αὐτοδοκιμάζεται πνευματικά και νά παρακολουθῆ συστηματικά, άγρυπνα, τήν πνευματική του πορεία. Κι' έτσι θά κατακαίεται έσωτερικά άπ' τό θεϊο ζήλο τῆς πίστεως. Και

θα πραγματοποιηῆται σ' αὐτὸν αὐτὸ πού τονίζει ὁ Χριστός: «Σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν· εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινόν, ἔσται φωτεινόν ὅλον, ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῆ ἀστραπῆ φωτίζη σε» (Λουκ. ια', 35-36).

3. Ἐνεργοποιεῖ τὴν πίστι του ὁ ἐνάρετος κληρικός. Τοῦτο εἶναι ἀποτέλεσμα ὅλων τῶν προηγουμένων. Δὲν χωρίζει τὴν πίστι ἀπ' τὴν πράξι. Ποτὲ δὲν φθάνει στὸ σημεῖο ἄλλα νὰ πιστεῦη κι' ἄλλα νὰ κάμνη. Οὔτε ἄλλα ἔχει στὴν καρδιά καὶ στὰ χεῖλη καὶ ἄλλα στὰ ἔργα νὰ παρουσιάζη. Ἡ ζωντανή του πίστις ἔχει δύναμι φωτιστική. Ξεύρει πὼς ἔχει καθήκον νὰ ἐμπνεύσῃ ἄλλους, νὰ ὀδηγήσῃ ἄλλους στὴν πίστι πρὸς τὸ Χριστό. Καὶ γιὰ νὰ γίνῃ δυνατὸς νὰ ἐκλύσῃ στὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπους, ἀπαιτοῦνται τὰ φωτεινά του ἔργα γιὰ νὰ βεβαιώσουν τὴν πίστι του, πού πρέπει νὰ εἶναι «πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη» (Γαλ. ε', 6). Αὐτὸ ἐπιτάσσει καὶ τὸ «Φῶς τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. η', 12) ὁ Χριστός: «οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. ε' 16).

Ὑστερα Ὁρθοδοξία θὰ πῆ ὀρθοπραξία. Κι' ὁ ἐμπνευσμένος κληρικός ἐνσαρκώνει σ' ὀλόκληρη τὴ ζωὴ του τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας. Μέσα βαθεῖα στὴν καρδιά του καρποφορεῖ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς. Ἔχει «εὐσέβειαν ἀλώβητον ὡς πῦρ ἄσβεστον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ». Ἐνάρετος, εὐσεβής, ἐλεήμων, ταπεινός, ἠθικῶς ὑπόδειγμα, τιμιότητος καὶ χρηστότητος ἵνδαλμα, καλοκαγαθίας ἐγκαλλώπισμα, καθίσταται μιμητὴς τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Παύλου (Α' Κορ. ια', 1). Αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ θεῖον θέλημα. «Δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον (καὶ πάντα κληρικόν) ἀνεπίληπτον εἶναι...νηφάλιον, σόφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν, μὴ πάροινον (μέθυσον), μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφυλάργυρον» (Α' Τιμόθ. γ', 2-3).

Νὰ λοιπὸν πὼς βιοῦται ἡ πίστις πρὸς τὸν Θεὸν ἀπ' τὸν καλὸ καὶ θεοφοβούμενο κληρικό. «Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχώμεν» (Γαλ. ε', 25). Καὶ μόνον αὐτό; Ἐπακολουθεῖ καὶ κάτι ἄλλο σπουδαιότατο γι' αὐτόν.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ
Ἱεροκήρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

«Ὁ θάνατος τῶν ἀδιαφόρων ἐστίν· οὐ γὰρ κακὸν ὁ θάνατος, ἀλλὰ κακὸν τὸ ἀποθανόντα κολάζεσθαι· οὐδὲ καλὸν ὁ θάνατος, ἀλλὰ καλὸν τὸ ἀπελθόντα σὺν Χριστῷ εἶναι».

I. Χρυσόστομος

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ «ΑΡΙΘΜΟΥΣ»

Ἐπὶ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

“Ὅσα κάνουν οἱ κατώτεροι
ἀποδίνονται στὸν ἀρχηγό τους.

Τὰ παιδιά τοῦ Ἀαρών, πού σ' αὐτὰ ἀνῆκεν ἡ ἱερωσύνη, δουλειά τους εἶχανε νὰ σαλπίζουε αὐτὰ μὲ τίς σάλπιγγες, ν' ἀνακαλοῦνε τὴν Συναγωγή, νὰ μετακινοῦνε τὴν κατασκήνωση, νὰ ὀδηγοῦνε τὸν λαὸ σὲ πόλεμο ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τους, καὶ τέλος νὰ σημειῶνουνε τίς ἡμέρες τῆς ἀνάπαυσης καὶ τῆς χαρᾶς στὶς διάφορες νεομηνίες καὶ στὶς ἄλλες ἑορτές. Αὐτὴ ἦτανε ἡ δουλειά τους καὶ τὸ χρέος τους· «Καὶ οἱ υἱοὶ Ἀαρών οἱ Ἱερεῖς σαλπιοῦσι ταῖς σάλπιγγιν» (Ἀριθ. ι', 8).

Διαβάζουμε ὅμως στὴ Γραφή καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ὅταν ἐπρόσταξεν ὁ Θεὸς τοῦ Μωϋσῆ νὰ φτιαῖξη σάλπιγγες, τοῦ εἶπε, πῶς αὐτὸς θὰ σαλπίζῃ· «Καὶ σαλπιεῖς ἐν αὐταῖς». Θὰ σαλπίζῃς μ' αὐτές. Πῶς ὅμως θὰ σάλπιζεν ὁ Μωϋσῆς, ἂν ἡ δουλειά αὐτὴ ἦτανε προσταγμένη στὰ παιδιά τοῦ Ἀαρών; Τὸ πρᾶγμα ἐξηγιέται ἔτσι· ὅτι ὁ Μωϋσῆς πρῶτος ἔφτιαξε τίς σάλπιγγες, κ' ὕστερα παρέδωκε τὴν χρῆση τους στὴν ἱερατικὴ τάξη, ἀφοῦ πρῶτα καὶ τὴν χρῆση τους ἐδίδαξε καὶ τῆς ὥρισε σὲ ποιῆς περιστάσεις καὶ κατὰ ποιοὺ τρόπο θὰ τίς ἐχρησιμοποιοῦσε· καὶ φυσικὰ ἡ ἐργασία τῶν κατώτερων ἀποδίνεται καὶ στὸν ἀνώτερό τους πού τοὺς διατάσσει. Κι' ὅταν σαλπίζουε οἱ Ἱερεῖς, φυσῶντας καὶ κάνοντας νὰ ἤχοῦνε οἱ σάλπιγγες, τότε—λένε—σαλπίζει ὁ Μωϋσῆς ὁ ὀδηγὸς κι' ἀρχηγὸς τοῦ λαοῦ.

Σάλπιγγες μέσα στὴν Ἐκκλησία μας εἶναι τὰ διάφορα θεόγραφα κι' ἀγιογραμμένα βιβλία· καὶ σάλ-

πισμα εἶναι τὸ κήρυγμα τοῦ περιεχομένου τῶν ἱερῶν λόγων καὶ διδαγμάτων τους. Πρῶτοι καὶ κυριώτεροι σαλπικτές τους εἶναι ὁ Μωϋσῆς κι' ὁ Ἀαρών, ποὺ εἶχανε δεχθῆ τὸ χάρισμα τῆς ἀρχιερωσύνης. Δεύτεροι ἀπ' αὐτούς καὶ σὰν τοποτηρητὲς τῶν Ἀρχιερέων ποὺ τοὺς διώριζαν ἦτανε οἱ ἱερεῖς, ποὺ συχνὰ σαλπίζουσε καὶ λαλοῦνε στὴν καρδιά τοῦ λαοῦ τὰ θεῖα μυστήρια.

Σύμφωνα μ' αὐτὰ ὁ Ἀρχιερέας εἶναι ὁ ἀρχισαλπικτής, ποὺ ἔχει στὴν ἐξουσία του καὶ κάτω ἀπὸ τὴν διαταγὴς του διάφορους ὑποσαλπικτές. Κι' ὅταν λοιπὸν σαλπίζουσε αὐτοί, ὁ κόσμος λέει καὶ λογαριάζει πῶς αὐτὸς σαλπίζει. Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν χρειάζεται μεγάλη προσοχή, καὶ χρέος του εἶναι νὰ προσαλπίζῃ αὐτὸς καὶ νὰ προεμπνέῃ στὰ στόματα τῶν ἄλλων ποὺ εἶναι δευτερώτεροι ἀπὸ αὐτὸν ὑπηρετὲς καὶ διανομεῖς τοῦ θεοῦ λόγου, τὴν ὀρθὴν κι' ἀναμφισβήτητες πνευματικὴς διδασκαλίης, ξέροντας πολὺ καλά, πῶς ὅσα κι' ὅ,τι κι' ἂν εἰποῦνε αὐτοί, τ' ἀποδίνει καὶ τ' ἀναφέρει ὁ κόσμος στὸν πρῶτο τους καθηγητὴ καὶ διδάσκαλο. «Οἱ Ἱερεῖς σαλπιοῦσιν, ὁ Μωϋσῆς σαλπιεῖ».

Ἀλληγορία τῶν ἱερατικῶν σαλπίγγων.

Στὴν ἀρχὴ δὺο μονάχα σάλπιγγες ἐπροστάχθηκε νὰ κατασκευάσῃ ὁ Μωϋσῆς καὶ γιὰ νὰ προσκαλῆ μ' αὐτὲς σὲ συνάθροιση τὴν Συναγωγὴ καὶ γιὰ ὅλες τὴς ἄλλες χρεῖες. «Ποίησον σεαυτῷ δύο σάλπιγγας ἀργυρᾶς». (Ἀριθ. ι', 2).

Ὁ θεῖος Κύριλλος τῆς Ἀλεξανδρείας δίνει τὴν ἀλληγορίαν γιὰ τὴν δύο αὐτὲς σάλπιγγες. Εἶναι—λέει—οἱ σάλπιγγες αὐτῶν οἱ γλωσσοὶ τῶν εὐαγγελικῶν κηρύκων καὶ διδασκάλων. Μὲ τὴν μιὰν ἀπ' αὐτὲς ὀρθοτομοῦνε κι' ἐξηγοῦνε τὰ δόγματα, μὲ τὴν ἄλλη διορθώνουσε καὶ διακοσμοῦνε τὰ ἥθη καὶ τὴν συμπεριφορὰ τῶν πιστῶν. «Δύο αἱ σάλπιγγες διπλοῦν γὰρ ἐν Ἐκ-

κλησίαις τὸ τῆς παρακλήσεως κήρυγμα. "Ἐν μὲν γὰρ εἰς τὴν δογματικὴν ὀρθότητα ἀποφέρει τοὺς πεπιστευκότας... ἕτερον δὲ πρὸς ἠθικὴν ἐπανόρθωσιν ξεναγεῖ, καὶ τῆς ἐν Χριστῷ πολιτείας καταλειπαίνει τὴν ὁδόν». Ἐμεῖς ἐδῶ αὐτὸ μονάχα σημειώνομε· ὅτι τότε δηλαδὴ ἦσαν ἀρκετὲς δυὸ μονάχα σάλπιγγες, ἀργότερα ὅμως ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ αὐξήσῃ τὸν ἀριθμὸν τοὺς σ' ἑπτά. Καὶ πῶς κατόπιν ἐπὶ τοῦ Σολομῶντος, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ διάφορα ἄλλα μουσικὰ ὄργανα, οἱ Ἱερεῖς ἐσάλπιζαν μὲ ἑκατὸν εἴκοσι σάλπιγγες.

Καὶ συμπεραίνομε λοιπὸν ἀπ' αὐτό, πῶς ἀνάλογα μὲ τὸν πολλαπλασιασμὸν τοῦ λαοῦ ἐπλήθαιναν καὶ οἱ σάλπιγγες στοὺς Ἑβραίους· ἐπίσης ἐπλήθαιναν ἀνάλογα πρὸς τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν λαμπρότητα τοῦ Ναοῦ τῶν, γὰρ νὰ δοξάζουσι καὶ ν' ἀνυμνοῦσι μ' αὐτὲς τὴν μεγαλωσύνην καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Ὑψίστου.

Σύμφωνα μὲ τὸν παλαιὸν Ἑβραϊκὸν νόμον, ὁ ναὸς τοὺς ἦτανε ἓνας καὶ μοναδικὸς καὶ τὰ ὄργανα ποὺ ἐχρησιμοποιοῦσαν γὰρ τὶς ψαλμωδίας σ' αὐτὸν ἐπλήθαιναν ὀλοένα. Στὸ νόμον ὅμως τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου του, ἀπὸ τὸν ὅποιον «ἐπλήσθη τῆς δόξης Κυρίου ἡ σύμπασα γῆ», καὶ ἀκόμη θὰ πληθύνεται ἕως τὴν συντέλεια τῶν αἰώνων, ἐκκλησίαις καὶ ναοὶ θὰ ὑψώνονται παντοῦ, ὅπου βασιλεύει ὁ Χριστιανισμὸς. Γι' αὐτὸ σὲ κάθε ἐπαρχία, ἀνάλογα μὲ τὴν πρόοδόν της καὶ τὴν προκοπὴν της πάντα, πρέπει νὰ κτίζονται καὶ πολλὲς ἐκκλησίαι. Σὲ μιὰ πολυάνθρωπη καὶ πολύκοσμη ἐνορία χρειάζονται καὶ πολλοὶ Ἱερεῖς, γὰρ νὰ κάνουνε τὶς ἀκολουθίας καὶ νὰ ἐκτελοῦν καὶ τὰ θεῖα Μυστήρια. Χρειάζονται ἀκόμη καὶ πολλοὶ ἱεροκήρυκες, γὰρ νὰ ἐρμηνεύουσι καὶ νὰ κηρύττουσι διαπύσειαν τὸν θεῖον λόγον· «πολλὰ αἰ σάλπιγγες». Ἀλλοιώτικα ἢ ἔλλειψη εἶναι ἀξιοδάκρυτη· γιὰτὶ καὶ ἀφορμὴ γίνεται νὰ ἐξασθενίσῃ ἢ πίστη, καὶ μάλιστα ὅταν «ὁ μὲν θερισμὸς εἶναι πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι» (Ματθ. θ', 37).

Παρεκτός ἀπὸ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ
μᾶς εἶναι χρήσιμη καὶ ἡ ἀνθρώπινη βοήθεια.

Ὁ Μωϋσῆς θερμοπαρακαλοῦσε τὸν Μαδιανίτην Ὁβάβ, ποῦ ἦτανε γυναικάδελφός του, γιατί ἦτανε ἀδελφός τῆς γυναίκας του Σαπφώρας, νὰ δεχθῆ νὰ τὸν συνοδεύσῃ στὴν πορεία μέσα ἀπὸ τὴν ἔρημο, καὶ μάλιστα νὰ στέρξῃ κι' αὐτὸς νὰ συγκατοικήσῃ μαζί με τοὺς Ἑβραίους στὴ γῆ τῆς Χαναάν, ποῦ τὴν εἶχεν ὑποσχεθῆ ὁ Θεὸς σὰν κληρο καὶ σὰν ἰδιοκτησία τοὺς στοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀβραάμ. «Δεῦρο μεθ' ἡμῶν καὶ εὖ σε ποιήσομεν· ὅτι Κύριος ἐλάλησε καλὰ περὶ Ἰσραήλ». Ἔλα μαζί μας καὶ νᾶσαι βέβαιος πὼς θὰ σοῦ βγῆ σὲ καλό· γιατί ὁ Θεὸς εἶπε πολλὰ εὐχάριστα γιὰ τοὺς Ἑβραίους (ἀριθ. ι', 29).

«Καὶ ἔσται ἐὰν πορευθῆς μεθ' ἡμῶν, καὶ ἔσται τ' ἀγαθὰ ἐκεῖνα, ὅσα ἂν ἀγαθοποιήσῃ Κύριος ἡμᾶς, καὶ εὖ σε ποιήσομεν». Κι' ἂν τ' ἀποφασίσῃς νᾶρθῃς μαζί μας, θ' ἀπολαύσῃς ὅλες ἐκεῖνες τὶς εὐεργεσίες, ποῦ θὰ μᾶς χαρίσῃ ὁ ἀγαθοποιός μας Κύριος, καὶ θὰ σοῦ ἀνταποδώσωμεν κι' ἐμεῖς τὴν καλὴν σου προαίρεση, μ' ὅ,τι καλὸ περνᾷ ἀπὸ τὸ χέρι μας (Ἀριθ. ι', 32).

Κι' ὅσον ἀντιστεκόντανε ὁ Ὁβάβ στὴν προτροπὴ καὶ στὰ παρακάλια τοῦ Μωϋσῆ καὶ τοῦ ἀπαντοῦσε «οὐ πορεύσομαι», δὲν θᾶλλω, κι' ὅσο τὸν τραβοῦσε περισσότερο ἡ πατρικὴ του γῆ καὶ τὸ συγγενολόγι του καὶ τοῦλεγε· «οὐ πορεύσομαι, ἀλλ' εἰς τὴν γῆν μου καὶ εἰς τὴν γενεάν μου», ἄλλο τόσο ἐπέμενε κι' ὁ Μωϋσῆς καὶ παρακαλοῦσε θερμὰ τὸν Ὁβάβ νὰ μὴν τοὺς ἀφήσῃ· «Μὴ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς» (Ἀριθ. ι', 30).

Καὶ κανεὶς δὲν ξέρει, ἂν στὸ τέλος ἐπέισθηκεν ὁ Ὁβάβ κι' ἂν συγκατατέθηκε νὰ μείνῃ μετὰ τοὺς Ἰσραηλίτες, γιατί γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ δὲν ἀναφέρει τίποτα ἡ Γραφή. Πιθανὸν ὅμως εἶναι νᾶμεινε. Κι' αὐτὸ τὸ συμπεραίνομε ἀπὸ τὸ ὅτι στίς τελευταῖες αὐτὲς προτροπὲς καὶ

τά παρακάλια τοῦ Μωϋσῆ ὁ Ὁβάβ βλέπομε πῶς ἐσώ-
πασε καὶ δὲν τοῦ ἀνταπάντησεν, ὅπως προτῆτερα, «οὐ
πορεύσομαι». Ἐξ ἄλλου, μαθαίνομε ἀπὸ ἄλλη πηγῆ, πῶς
μαζί μὲ τοὺς Ἰσραηλίτες μπῆκαν στὴ γῆ τῆς Χαναάν
καὶ πῆραν κι' αὐτοὶ μερίδιο ἀπὸ τὴ χώρα οἱ Κιναῖοι, οἱ
ἀπόγονοι τοῦ Ἰοθὼρ (Κριτ. α', 16).

Ὅπως ὅμως κι' ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα αὐτό, ἀπὸ τὸν
τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο παρακαλοῦσε ὁ Μωϋσῆς τὸν Ὁβάβ
γίνεται φανερό, πῶς ἐθεωροῦσε τὴν παρουσία του καὶ
τὴν συνοδοιπορία του ὠφελιμώτατη. Μὴ μᾶς ἀφήσης,
τοῦλεγε· «Μὴ ἐγκαταλίπης ἡμᾶς». Βρισκόμαστε μα-
ζί σου σὲ μιὰν ἀπέραντη τέτοιαν ἐρημία, κι' ἔχομε ἀνάγκη
ἀπὸ τίς συμβουλές σου κι' ἀπὸ τὴν καθοδήγησή σου·
«οὐ ἔνεκεν ἦσθα μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι οἶδας πα-
ρεμβάλλειν ἡμῖν»· δηλαδή, γι' αὐτὸ ἦλθες μαζί μας στὴν
ἐρημο, ἐπειδὴ ξέρεις ἐσὺ ποῦ νὰ σταθμεύσωμε καὶ ποῦ
ὄχι, περνώντας τὴν μεγάλη αὐτὴ ἐρημία.

Καὶ τοῦ κάνει κατόπιν ὁ Μωϋσῆς τὴν προτροπή·
«Καὶ ἔση ἐν ἡμῖν πρεσβύτης», θᾶσαι δηλαδή μεταξὺ μας
σεβάσμιος καὶ τιμημένος. «Καὶ ἔση ἡμῖν ὀφθαλμός,
διευθύνων ἡμᾶς». Θᾶσαι τὸ μάτι μας, ποῦ θὰ μᾶς δείχνη
τὸν δρόμο ποῦ πρέπει νὰ βαδίσωμε, κι' ἀπὸ ποῦ πρέπει
νὰ λοξοδρομήσωμε.

Ποιά εἶναι λοιπὸν ἡ αἰτία, ποῦ ἐβίαζε τὸν Μωϋσῆ
νὰ καθικετεύη τὸν γυναικάδελφό του μὲ τέτοια παρα-
κάλια καὶ μὲ τόσες προτροπές; Ποιὰν ἀνάγκην εἶχανε
οἱ Ἰσραηλίτες νᾶχουνε συνοδοιπόρο τους καὶ ὁδηγό τους
ἓνα Μαθηναῖο, ὅπως ἦταν ὁ Ὁβάβ; Μήπως δὲν εἶχανε
γιὰ καθοδήγησή τους καὶ γιὰ φωτισμό τους τὸ θαυμα-
στὸ σύννεφο, ποῦ σ' ὅλη μὲν τὴ διάρκεια τῆς ἡμέρας ἐσχία-
ζε τὴν Σκηνή, τὴν νύκτα δὲ ἔλαμπε σὰν φωτιὰ ἐμπρός
τους κι' ὅταν ἐκινούντανε τοὺς ἀκολουθοῦσε κι' αὐτὴ,
κι' ἐστάθμευε κι' αὐτὴ μαζί τους στὸ μέρος ποῦ
ἔκαναν τὸ νέο τους καταυλισμό; Κι' ἀφοῦ εἶχανε λοιπὸν

ένα τόσο μεγάλο κι' ένα τόσον αλάθευτον ὁδηγό, τί ἀνάγκη εἶχανε ἀπὸ μιὰν ἀνθρώπινη καθοδήγηση;

Ὅλα αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα εἶναι μεγάλες ἀλήθειες, κι' ὁ Μωϋσῆς τις ἤξερε βέβαια πολὺ καλά. Μὰ ἤξερεν ὁμως κι' αὐτὸ, πῶς ὁ ἄνθρωπος δηλαδὴ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν προστασία καὶ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ χρησιμοποιοῖ καὶ κάθε συνετὴν ἀνθρώπινη συμβουλή καὶ πρόβλεψη. Κάθε ἄνθρωπος στὶς ἐνέργειές του, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ φώτιση καὶ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ χρησιμοποιοῖ καὶ τὸν στοχασμὸ του καὶ τὴν ἀμέριστη προσοχή του καὶ τὴν φροντίδα του. Πρέπει βέβαια νὰ ἐλπίζη καὶ νὰ στηρίζεται στὸ Θεό· μὰ πρέπει νὰ κἀνη κι' ὁ ἴδιος τὸ χρέος του, καὶ νὰ φροντίζη νὰ ἐξαντλῇ μὲ σύνεση κάθε του προσπάθεια καὶ νὰ συμβουλευέται καὶ νὰ συνεργάζεται μ' ὅσους πιστεύει πῶς μποροῦνε νὰ τὸν βοηθήσουνε.

Ὁ Μαδιανίτης Ὁβάβ σὰν ἄνθρωπος ἔμπειρος καὶ ποὺ ἤξερε καλά κι' ἔμπρακτα τὴν ἔρημον ἐκείνη κι' ὅλη τὴν πλησιόχωρη περιοχὴ καὶ τοὺς τόπους μποροῦσε νὰ συμβουλευῆ καὶ νὰ καθοδηγᾷ τοὺς Ἰσραηλίτες καὶ νὰ τοὺς δείχνη, ποῦ θᾶβρισκαν βοσκές γιὰ τὰ κτήνη τους καὶ ποῦ ὄχι· ποῦ ὑπῆρχε νερὸ γιὰ νὰ τὰ ποτίσουν καὶ γιὰ νὰ ὑδρευθοῦνε κι' αὐτοί· ποῦ ὑπῆρχανε κατοικούμενες πολιτεῖες καὶ ποιοὶ ἄνθρωποι· τίς κατοικοῦσανε, καὶ ποῦ οἱ τόποι ἦτανε ὅλως διόλου ἀκατοίκητοι καὶ παντέρημοι. Νὰ λοιπόν, ποὺ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν βοήθεια καὶ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ καθοδήγηση τοῦ Ὁβάβ οὔτε μάταιη ἦτανε οὔτε ἄχρηστη.

Κι' ὁ παντοδύναμος καὶ πανάγαθος Θεός, ποὺ βοηθεῖ καὶ συντρέχει τὸν ἄνθρωπο στὸ καθετὶ ποὺ ὑπερβαίνει τὴν δυνάμη του καὶ τὰ μέτρα του, θέλει νὰ συνεισφέρῃ αὐτοπροαίρετα κι' ὁ ἄνθρωπος τὴν προθυμία του καὶ τὴν συνεργασία του σ' αὐτὰ ποὺ καταπιάνεται. Καὶ νὰ ἐπιτύχη τὸ καλὸ ποὺ ἐπιδιώκει νὰ μεταχειρίζεται κάθε μέσο καὶ κάθε τρόπον ποὺ δὲν ὑπερβαίνει

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΩΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΣΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

Ἡ μαρτυρία αὐτὴ ποὺ εἶναι βγαλμένη, ὅπως καὶ ὅλες οἱ ἄλλες ποὺ δημοσιεύονται ἐδῶ, ἀπὸ τὴν πεῖρα τῆς ζωῆς, θίγει ἓνα ζήτημα πολὺ σοβαρὸ, καὶ τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο ποὺ λέγεται ἡμιμάθεια, γνῶσις καὶ ἐπίγνωσις τῶν θρησκευτικῶν ἀληθειῶν. Ὁ ἄνθρωπος, ὅπως λέγει, ἔχει τὸ «ἐπιχρῦσωμα εὐσεβείας». Γιὰ νὰ γίνῃ εὐσεβὴς καὶ δυνατὸς χρειάζεται ἡ βαθυτέρα μελέτη καὶ κατανόησις τῆς Γραφῆς, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἐφηβικὴ ἡλικία ποὺ πρέπει νὰ ὀπλισθῇ ὁ νέος μὲ τὸ «πλειότερον φῶς» γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ κατισχύσῃ στὸ πολύμορφο ἀγῶνα τῆς πολυπειραστικῆς ζωῆς. Μέσα στὰ τόσα ἄλλα παραδείγματα ποὺ ἐπιβεβαιώνουν τὴν ἀλήθεια αὐτὴ, εἶναι καὶ ἡ ἐδῶ μαρτυρία, ποὺ ἀξίζει νὰ τὴ προσέξωμεν.

(... Πολλὰ μὰ πάρα πολλὰ ἔχουν γραφῆ καὶ θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ γράφονται, ἕως τῆς συντελείας τῶν αἰῶνων, διὰ τὸν Χριστὸν καὶ τὸ ἔργον Του, ὥστε ὁ γράφων νὰ πιστεύῃ ὅτι αἱ πτωχαὶ αὐτοῦ γραμμαὶ δὲν εἶναι ἀπαραίτητοι. Ἐπειδὴ ὅμως ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁμιλεῖ ἡ πρᾶξις, ὁ πειραματισμὸς χαράζει τὰς γραμμάς ταύτας, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ εἰσακουσθῇ ἡ φωνὴ ἐνὸς καταδίκου, ποὺ ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ του τὸν καθιστᾷ εἰρηνικόν, εὐτυχῆ, ἐλεύθερον (Β. Κορ. γ. 17). Σὰς γράφω μέσα ἀπὸ τὸ κελλὶ τῆς Φυλακῆς, γιὰ νὰ σὰς γνωρίσω, ὅτι ἐξαφανίζει καὶ τὰς πιδὸ σκληροτέρας δοκιμασίας (Γεν. λθ'. 21-23). Ἄς κοπιᾶσουν ὅλοι οἱ σοφοὶ τοῦ κόσμου μὲ ὅλα τὰ φιλοσοφικά των συστήματα εἰς τὰς φυλακάς, θὰ δυνηθοῦν νὰ καταστήσουν εὐτυχῆ κατὰ πάντα ἓνα φυλακισμένον; Πιστεύω ὄχι. Ὅσα καὶ ἂν προσφέρουν οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, δὲν θὰ δυνηθοῦν ποτὲ νὰ ἀναπαύσουν τὴν τρικυμιώδη καὶ βεβαρημένην συνείδησίν του. Ἡμεῖς ποὺ ἐπειραματίσθημεν τὴν δύναμιν τοῦ Εὐαγγελίου δικαίως διακηρύττομεν, ὅτι τὸ μοναδικὸν φάρμακον διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν θεραπείαν τοῦ ἀνθρώπου, εἰς ὅποιανδήποτε κατάστασιν καὶ ἂν εὐρίσκεται, εἶναι ὁ Χριστὸς (Ἰωαν. η'.

τὴν δύναμή του. Γιατὶ γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο τοῦ τὴν ἐχάρισεν ὁ Θεός· γιὰ νὰ τὴν χρησιμοποιοῖ δηλαδὴ πρὸς ὄφελος του· «Σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει».

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

32, 36). Είμεθα εἰς τὴν Φυλακὴν, οἱ ἐλευθέροι πιστεύετε ὅτι εἴμεθα οἱ δυστυχέστεροι τῶν ἀνθρώπων, δι' ἡμᾶς εἶναι τὸ ἀντίθετον καὶ τοῦτο διότι ἡ ἐλευθερία τῆς ψυχῆς εἶναι κατὰ πολὺ ὑπερτέρα τῆς ἐλευθερίας τοῦ σώματος. Ὁ ἄνθρωπος τῆς ὕλης, δεδουλωμένος εἰς τὰ τοῦ κόσμου, πιστεύει ὅτι μὲ τὰς ὕλικὰς κατακτήσεις θὰ εἶναι εὐτυχής, εἰς μάτην ὅμως, διότι φθάνοντας εἰς τὴν περιπόθητον κορυφὴν τοῦ ὄρους, εὐθὺς ἀμέσως παρουσιάζεται ἄλλη, καὶ ἄλλη καὶ οὕτω καθεξῆς. Δικαίως ἓνας σοφὸς παρωμοίωσε τὴν ζωὴν τοῦ κοσμικοῦ ἀνθρώπου μὲ ἀλμυρὰν λίμνην, τὴν ὅποιαν ἀδύνατον νὰ μεταβάλουν σταγόνες ποσίου ὕδατος. Ἡ Ἁγία Γραφή λέγει: «Οἱ ἀσεβεῖς εἶναι ὡς ἡ τεταραγμένη θάλασσα, ὅταν δὲν δύναται νὰ ἡσυχάσῃ καὶ τὰ κύματα αὐτῆς ἐκκρύπτουσι καταπάτημα καὶ πηλόν. Εἰρήνη δὲν εἶναι εἰς τοὺς ἀσεβεῖς λέγει ὁ Θεὸς μου» (Ἦσ. νζ' 20-21). Ἡ ἐκ τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους ἀπαλλαγὴ τοῦ ἀνθρώπου πραγματοποιεῖται ὅταν οὗτος γνωρίσῃ τὸν Χριστόν, πιστεύσῃ εἰς τὸ ἔργον Του καὶ ἀκολουθήσῃ τὰ ἔχνη Του (Α' Πέτρ. β' 21). Δυνατὸν ὁ ἀναγνώστης νὰ μὲ εἰρωνευθῆ, καὶ τοῦτο διότι κατὰ τὴν γνώμην του νομίζει ὅτι γνωρίζει τὸν Χριστόν, ἐπειδὴ ἐγενήθη ἐκ Χριστιανῶν γονέων, ἐβαπτίσθη, ἐκκλησιάζεται τακτικά, ἀκούει διὰ τὸν Χριστόν, καὶ ἀσπάζεται καθημερινῶς τὰς εἰκόνας του. Ὁ ἡμέτερος μετὰ πεποιθήσεως διακηρύττει, ὅτι ταῦτα δὲν εἶναι ἀρκετά, διὰ νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ γνωρισθῆ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν Χριστόν καὶ νὰ ζῆ ἐν Αὐτῷ. Ἐπιχρῶσωμα εὐσεβείας μου ἐκάλυπτε τὸν ἀμετάβλητον ἐσωτερικὸν χαρακτῆρα μου, τὸν ὅποιον οἱ θαυμασταί μου τότε δὲν ἠδύναντο νὰ γνωρίσουν.

Ὁ παγκόσμιος τελευταῖος πόλεμος μὲ ἀνέτρεψε ἀμέσως, τὸ ἐπιχρῶσωμα ποῦ, μὲ σκέπαζε διελύθη καὶ εὐρέθη ἐξ ὀλοκλήρου δοσμένος εἰς τὸν κόσμον, δοκιμάζοντας τὴν πικρίαν τῆς ἀμαρτίας ὑπὸ τὰς ἀπαισιωτέρας τῆς μορφᾶς. «Ὅθεν περιτράνω ἀπεδείχθη ὅτι ἡ δύναμις τοῦ Εὐαγγελίου οὐδεμίαν ἐπίδρασιν εἶχεν ἐπ' ἐμοῦ, διότι τὸ ἠγνόουν, ἦτο εἰς ἐμὲ κεκαλυμμένον. Τὸ θεμέλιον τοῦ οἰκοδομήματος τῆς ζωῆς μου εἶχε ριφθῆ ἐπὶ τῆς ἄμμου. Καὶ ὅταν ἐνέσκηψε ἡ παγκοσμία θύελλα, κατεκρημνίσθη ἀποτόμως, προξενήσασα καὶ εἰς ἄλλας οἰκοδομὰς ποικίλας ζημίας» (Ματθ. ζ' 26-27).

Πέντε σχεδὸν χρόνια ἔχουν κυλήσει μέσα στὰ δεσμά. Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐπραγματοποιήθη τὸ μέγα θαῦμα τῆς σωτηρίας μου. Εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς Φυλακῆς μου, ἡ Θεία πρόνοια ἔφερε εἰς τὰς χεῖρας μου τὸ οὐράνιον βιβλίον μὲ τὸν καταλλήλως φωτισμένον ἄνθρωπον διὰ νὰ μὲ ὀδηγῆ. Ὁ ἄνθρωπος κατ' εἰκόνα Θεοῦ «ἐν τῷ Παραδείσῳ» (Γένεσις α. 27, β. 8). Πτώσις καὶ ἀπώλεια αὐτοῦ (Γεν. β. 16-17, Κεφ. γ. Ρωμ. ε, 12). Ἀνέ-

γερασια καὶ Σωτηρία (Ήσ. νγ, 4-6. Ρωμ. δ. 25. Α. Κορ. ιε. 3-Α Πέτρ. γ. 18.β.24. Έφ. β. 1-9. Κολ. α. 21-22. Ρωμ. ς' 6-7, Ίωάν. α. 29). Καὶ ἡ καρποφορία τῆς σωτηρίας του (Έφ. β. 10, Φιλ. α. 11. Γαλ. ε. 22, Έφ. ε. 9. Τιτ. β. 11-14, Α. Πέτρ. β. 9 Ίακ. β. 18, Β. Κορ. ε. 10, Λουκ. ιβ. 33-34, Ίακ. α. 27, Ματθ. ε. 16). Καὶ ἔγιναν γνωστά, εἰς τοὺς πνευματικοὺς ὀφθαλμοὺς μου διεγράφη ὁ ἐσταυρωμένος Ίησοῦς Χριστὸς (Γαλ. γ. 1). Ἐπίστευσα ἀπολύτως ὅτι εἶμαι εἰς ἐκ τῶν ἁμαρτωλοτέρων ἀνθρώπων, ποὺ ἤλθε νὰ σώσῃ ὁ Χριστὸς (Α. Τιμ. α. 18), ἐπίσης ἐπίστευσα ἀκραδάντως ὅτι ἡ σταυρικὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ ἐστάθη ἱκανὴ νὰ ξεπλύνῃ τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν μου (Έβρ. ι' 12, 14, 17-18). Ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας συνεσταυρώθη μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ὥστε δὲν ζῶ τώρα πλέον ἐγώ, ἀλλὰ ὁ Χριστὸς ζῆ ἐν ἐμοί (Γαλ. β. 20). Τὸ Ἅγιον δένδρον ἐμβολιάσθη, ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος μετέβαλε ἄρδην τὸν ἔσω ἄνθρωπον (Β. Κορ. ε. 17—Ρωμ. η. 10), ἐλευθερώνοντάς με ἀπὸ πάσης τῆς δυνάμεως τοῦ πολυχρονίου κακοῦ (Ματθ. ια. 23-30, Ρωμ. ε. 20). Πηγὴ ἀναβλύζοντος ὕδατος Ζωῆς ξεχύνεται μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μου καὶ μοῦ γλυκαίνει κατὰ πάντα τὴν Ζωὴν (Ίωάν. δ. 14, ζ, 38-39). Κολυμβῶ μέσα εἰς πνευματικὸς ὠκεανὸς πλοῦτου ἀνεξαντλήτου καὶ ἐνδόξου (Α. Πέτρ. α. 8). Αἱ ἄλυσίδες ποὺ μὲ κρατοῦσαν σφιχτοδεμένον μετὰ τοῦ κόσμου, ἐθραύσθησαν καὶ ἠλευθερώθην τελείως ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς ζωῆς μου (Ρωμ. ς' 17-18, 22). Ὡς κρατούμενος ποὺ εἶμαι δὲν δύναμαι νὰ πράξω ἔργα, ὡς οἱ ἐλεύθεροι. Μετὰ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου, αὐτὸ ποὺ δύναμαι τὸ πράττω, προσεύχομαι τακτικὰ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ἔθνους μας, τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ πῶς θερμότερα δι' ἐκείνους ποὺ ὑπῆρξαν ἢ ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ ἔλθω εἰς τὴν Φυλακὴν (Ματθ. ε. 44). Εἰς τοὺς συγκρατούμενους μου δὲν παύω νὰ διακηρύττω τὴν ἀληθινὴν ὁδὸν τῆς Σωτηρίας, ποὺ θὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας καὶ θὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὰ αἰώνια οὐράνια παλάτια τῆς δόξης, εὐτυχίας καὶ χαρᾶς (Ίωάν. ιδ 6, Πρᾶξ. δ. 12, Α. Κορ. β. 9, Ίουδ. 24). Οὐδεμία γῆϊνη δύναμις δύναται νὰ πραγματοποιήσῃ τοιαῦτα θαύματα, ἀγαπητοί μου φίλοι, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ (Ίωάν. γ' 16). Ἡ Θεία ἀποκάλυψις ποὺ χορηγεῖ Σωτηρίαν, Εἰρήνην, Εὐτυχίαν, πλοῦτον καὶ ἀγάπην, εὐρίσκειται εἰς τὸ θεῖον βιβλίον ποὺ ἡμεῖς ὀνομάζομεν Ἅγιαν Γραφήν. Ποῖος θὰ εἶναι ἐκεῖνος ποὺ δὲν θὰ μελετήσῃ τὸ θεῖον αὐτὸ βιβλίον; Ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκούετω (Λουκ. ιδ. 35).

Ἡ πρωτοχρονιά στὴν Πόλη

**ΕΥΛΑΒΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ
Ἡ ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ ΣΤΟ ΦΑΝΑΡΙ
ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΤΡΑΠΕΖΙ ΤΗΣ "ΚΟΙΝΗΣ ΒΡΑΔΥΑΣ,, ΤΗΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ**

Ὁ ἄλλος πού ξαναβρῆκε τὴν φωνή του

Παραμονὴ πρωτοχρονιάς. Ἡ βραδυὰ αὐτὴ τῆς παραμονῆς φέρνει στὴ σκέψι μας, σκέψι ἐνὸς παλαιοῦ Φαναριώτη καὶ ἐνὸς μελαγχολικοῦ ἀναπολητοῦ, χρόνια πολλὰ πίσω στὸ Φανάρι καὶ σ' ὀλόκληρη τὴν χριστιανικὴ Πόλη. Ἴσως νὰ ἄλλαξαν σήμερα οἱ συνθῆκες τῆς ζωῆς ὡς τόσο διατηρήθηκε ἀκόμη ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ τῆς παλαιᾶς βυζαντινῆς πρωτευούσης καὶ πολλὰ ἔθιμα πού παραμένουν, σὰν σκιᾶς βέβαια, ἀλλὰ ἀκατάλυτα στὴ βᾶσι τους. Ὁ Χριστιανικὸς κόσμος ἐώρταζε τότε μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα εὐτυχίας καὶ χαρᾶς, μέσα στὴν ὁποίαν στριφογυρίζει ἀκόμη ἡ νοσταλγικὴ μας σκέψι. Παιδιὰ ἀκόμη στὴν Πόλη. Ἡ παιδικὴ ἀγωνία ἀγκάλιαζε τὴν μορφή τοῦ ἀγίου πού θὰ ἔφθανε παρ' ὅλα τὰ χρόνια ἀπ' τὰ βᾶθη τῆς Ἀνατολῆς, τὴν Καισάρεια φορτωμένος μὲ λογιῶν λογιῶν δῶρα, ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλη χριστιανικὴ κοινωρία ἐτοιμαζότανε γιὰ τὸ μεγάλο δεῖπνο τῆς «καλῆς βραδυᾶς», πού γύρω ἀπὸ τὸ πλοῦσιο στρωμένο τραπέζι κάθε σπιτιοῦ καὶ τοῦ πιὸ φτωχικοῦ θὰ ἀπλωνότανε ἡ εὐτυχία καὶ θὰ ἀντηχοῦσε τὸ γέλοιο. Ὅλος ὁ κόσμος αὐτὸς πού ζοῦσε μὲ παραδόσεις καὶ ἀναμνήσεις παλαιότερων χρόνων, γέροι, νεώτεροι καὶ παιδιὰ ἀνοίγαν τὴν ψυχὴ τους τὴν καλὴ αὐτὴ βραδυὰ τῆς παραμονῆς τῆς πρωτοχρονιάς γιὰ νὰ χαιρετήσουν τὸν καινούργιο χρόνο πού θὰ ἔμπαινε μόλις ἐσήμαινε τὸ ρολοῖ μεσάνυχτα. Ἐξω στοὺς δρόμους τὰ ἑορταστικὰ τραγούδια τῶν τροβαδούρων, τὰ πρωτοχρονιάτικα κάλαντα. Κρατοῦσαν κλουβιά στολισμένα μὲ χρωματιστὰ κομψοτεχνήματα καὶ φωτισμένα μὲ κεριὰ.

— Νὰ τὰ ποῦμε, ἀφεντικό, γιὰ τὴν καλὴ χρονιά.

Ἄνοιγε κάθε πόρτα στοὺς τραγουδιστὰς αὐτοὺς πού μαζί μὲ τὰ κάλαντα γιὰ τὸν ἅγιο πού ἐρχότανε ἀπὸ τὴν Καισάρειαν βαστώντας «κόλλα καὶ χαρτί, χαρτί καὶ καλαμάρι» ἐσκόρπιζαν καὶ τὴν χαρὰ. Ἦταν οἱ δημιουργοὶ τῆς παραμονιάτικης ἑορταστικῆς ἀτμοσφαιρας. Χοροπηδοῦσαν γύρω ἀπὸ τοὺς τραγουδιστὰς τὰ μικρὰ παιδάκια καὶ οἱ γέροντισσες πού ξαναζοῦσαν τὰ περασμένα τους νεῖατα προσέφεραν ὀπωρικά, ξερούς

καρπούς και γλυκίσματα. Ἡ βραδυὰ αὐτὴ τῆς παραμονῆς στὴν Πόλη ἦταν ἡ γιορτὴ τῶν ξηρῶν ἰδίως καρπῶν. Δὲν ὑπῆρχε καρπὸς ποὺ νὰ μὴ ἐστόλιζε τὸ ἑορταστικὸ τραπέζι μὲ ἀναμμένα κεριά γύρω ποὺ ἐσκόρπιζαν τὰ τρεμάμενα φῶτα τους στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς φωτισμένης τότε τὴν παλῆα καλὴ ἐποχὴ μὲ λάμπες τοῦ πετρελαίου. Ὅσοι ἔζησαν στὴν Πόλη τὴν πρώτη προπολεμικὴ ἐποχὴ θὰ θυμοῦνται ἀσφαλῶς ἕνα ἀπὸ τοὺς τραγουδιστὰς τῶν πρωτοχρονιάτικων καλάντων ποὺ χτυποῦσε τὶς πόρτες τῶν σπιτιῶν τῆς χριστιανικῆς μεγάλης συνοικίας τὰ Ταταούλια καὶ ἔλεγε ψελλίζοντας τὰ κάλαντα. Ἄναρθρες οἱ φράσεις τὰ «πά βα κου βου πά». Καὶ ἦταν γνωστὸς στὶς χριστιανικὲς αὐτὲς συνοικίες μὲ τὸ ὄνομα «Παβουκοῦς». Ὅλοι περίμεναν κατὰ τὰ μεσάνυχτα τῆς παραμονῆς τὸν τραγουδιστὴ αὐτὸν γιατί ἤξεραν τὴν τραγωδίαν του. Εἶχε τὴν φωνὴν του στὰ παιδικὰ του χρόνια, μὰ ἕνα κεραυνοβόλο ἄγγελμα καὶ ἕνα θλιβερὸ ὄραμα, ὁ θάνατος τῆς ἀγαπητῆς του μητέρας, εἶχε στερήσει τὴν φωνὴν του καὶ τὸν μετέβαλε σὲ ἕνα ἀτυχῆ ἄλαλο. Ἐπέρασαν χρόνια καὶ κάποια καλὴ βραδυὰ τῆς ἐποχῆς τῶν πρώτων βαλκανικῶν πολέμων μάταια περιμέναν οἱ πανηγυριστὲς τῆς παραμονῆς τὸν δυστυχισμένον τραγουδιστὴ. Μὰ ἦταν μεγάλη ἡ ἐκπληξι ὄλων ὅταν τὴν τακτικὴ αὐτὴ ὥρα ἀντίκρυσαν ἕνα διαφορετικὸ «Παβακοῦ» ποὺ εἶχε ξαναβρεῖ τὴν φωνὴν του καὶ ἔψελνε τὰ κάλαντα μὲ πάθος καὶ γεμᾶτος χαρὰ. Ἐπανηγύριζαν τὰ γνώριμα σπιτία τῆς χριστιανικῆς αὐτῆς συνοικίας τῆς Πόλης ποὺ ἐπληροφοροῦντο ὅτι ὁ ἄλαλος τραγουδιστὴς ξαναβρῆκε τὴν φωνὴν του στὸ χαρούμενον ἄγγελμα τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλονίκης ποὺ ἦταν οἱ γενέτειρά του.

Ἡ σκέψι ὅμως τὴν βραδυὰ αὐτὴ τῆς παραμονῆς τῆς πρωτοχρονιάς στρέφεται καὶ πρὸς τὸ Φανάρι. Στὸ κέντρο τῆς Ὁρθοδοξίας, τὰ Πατριαρχεῖα ὁ ἑορτασμὸς τῆς παραμονῆς ἀπὸ νωρὶς ἀκόμη ἔπαιρνε μιὰ συγκινητικὴ ὑποβλητικὴ μορφή. Μετὰ τὸν ἑσπερινὸ τῆς γιορτῆς στὸν πατριαρχικὸ ναό, τὸν Ἅγιον Γεώργιον, ὅλη ἡ αὐλὴ τῶν κληρικῶν καὶ τῶν λαϊκῶν ἀνέβαινε στὴν αἴθουσα τῆς Παναγίας, τὴν καταστραμμένην σήμερα ἀπὸ τὴν πυρκαϊὰ ποὺ ἔκαψε τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν πατριαρχικῶν κτιρίων τὴν ἐποχὴν τοῦ τελευταίου μεγάλου πολέμου. Ἐκεῖ προσήρχετο ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ ἀφοῦ ἄκουε τὴν εὐχητήριον προσφώνησιν τοῦ Μεγάλου Προτοσυγκέλλου ὡς κορυφαίου τῆ τάξεως κληρικῆς τῆς ἐποχῆς νύχτετο καὶ αὐτὸς

τούς πατριαρχικούς κληρικούς καὶ λαϊκοὺς ὑπαλλήλους καὶ σὲ πολλοὺς λαϊκοὺς προσέφερε πρωτοχρονιάτικα δῶρα μαντηλάκια μὲ μικρὸν ἔστω χρυσὸ χρηματικὸ περιεχόμενο. Ἀλλὰ στὸ Πατριαρχεῖο ἡ καλὴ βραδυὰ μὲ τὸ πατροπαράδοτο πλούσιο τραπέζι ἐworταζότανε μέσα σὲ μιὰ συγκινητικὴ οἰκογενειακὴ ἀτμόσφαιρα. Τὴν κοινὴ τράπεζα τῶν κληρικῶν τοῦ Πατριαρχείου ἐτιμοῦσε τὴν βραδυὰ ἐκείνη ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Καὶ ἤρχιζε μιὰ συνεστίασις, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὅλοι μετεῖχον σὰν μέλη μιᾶς οἰκογενείας χωρὶς τύπους ἔναντι τῶν ἀξιωμάτων. Συνωμιλοῦσε ὁ Πατριάρχης ἐγκαρδιώτατα μὲ τὸν τελευταῖο διάκονο τῆς σειρᾶς. Καὶ σὲ μιὰ ὠρισμένη ὥρα ἔκανε τὴν ἐμφάνισί τῆς χορωδία ἀπὸ μαθητὰς τῆς Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς ποὺ ἤρχοντο νὰ ψάλουν τὰ κάλαντα μπροστὰ στὸν Πατριάρχη καὶ νὰ δεχθοῦν τὴν εὐλογία του, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἓνα κομμάτι τῆς βασιλόπητας τὴν ὁποῖαν ἔκοβε ὁ ἴδιος ἐπάνω στὸ μοναδικὸ αὐτὸ κοινὸ τραπέζι τῶν κληρικῶν. Ὅσοι ἐγνώρισαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ καθὼς εἶχαν ἀκούσει ἀπὸ κληρικοὺς τῆς τότε πατριαρχικῆς αὐλῆς ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ' κατὰ τὴν κοινὴν αὐτὴ τράπεζα τῆς παραμονῆς τῆς πρωτοχρονιάς ἐδημιουργοῦσε αὐτὸς τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς χαρᾶς. Ἡ σοβαρὰ φυσιογνωμία τοῦ Πατριάρχου ἔπαιρνε τὴν ὄψι ἐνὸς φιλοπαίγμονος καὶ ὀμιλητικοῦ συνδαιτημόνος. Στόχος τῶν πειραγμάτων του εἰς μίαν ἐποχὴ ἦταν στὸ τραπέζι αὐτὸς ὁ γέρο-ἐκκλησιάρχης τοῦ Πατριαρχείου Καλλινικός. Τύπος ιδιόρρυθμος καὶ εὐχάριστος ταυτόχρονα ὁ κληρικὸς αὐτός, ὁ ἅγιος Μέγας, ὅπως τὸν ἀποκαλοῦσαν, ἐσταδιοδρόμησε καὶ ἀπέθανε στὸ ἀξίωμα τοῦ ἐκκλησιάρχου καὶ μὲ τὸν βαθμὸ τοῦ διακόνου. Λειτουργοῦσε μόνον κατὰ τὴν πρωϊνὴν λειτουργίαν τοῦ Μ. Σαββάτου καὶ ἦταν ὁ ἄνθρωπος ποῦ μεμψιμοιροῦσε καὶ κατέκρινε τοὺς πάντας. Ὁ προκάτοχός του εἰς τὸ ἀξίωμα αὐτὸ τοῦ ἐκκλησιάρχου παραδίδοντας τὴν ὑπηρεσίαν εὐχήθηκε εἰς αὐτὸν νὰ μείνῃ καλοστερωμένος. Καὶ πραγματικὰ στερωμένος στὴν θέσιν του αὐτὴν τὸν βρῆκε ὁ εὐχνηθεὶς αὐτὸν προκάτοχός του ὅταν ἐξελέγετο αὐτὸς ὡς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης — Γερμανὸς ὁ Ε' — καὶ ἀνελάμβανε τὰ ὑψηλά του καθήκοντα. Ὁ Ἰωακείμ ὁ Γ' ἐγνώριζε τὴν ἀδυναμία τοῦ γέρο-Καλλινικού, τοῦ μεγάλου ἐκκλησιάρχου, τὴν ἐκλογὴν του στὴν μητρόπολι Μηθύμνης. Καὶ ὑψώνοντας τὸ ποτήρι μὲ τὸ κρασί ποὺ ἔσερβίρετο τὴν βραδυὰ ἐκείνη τῆς παραμονῆς τῆς πρωτοχρονιάς εὐχότανε στὸν ἐκκλησιάρχη:

— Καὶ ἅγιος Μηθύμνης, ἅγιε ἐκκλησιάρχα.

Τὸ μεϊδιάμα ἀνθοῦσε στὰ χεῖλη ὄλων τῶν κληρικῶν τῆς

τραπέζης και ὁ ἴδιος διὰ τὸν ὅποιον ὕψωνε τὸ ποτήρι του ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μόλις συγκρατοῦσε τὴν ὀργή του στὴν εὐχή αὐτή. Γιατὶ ἤξερε πὼς πάντοτε τὸ ὄνειρό του αὐτὸ διελύετο. Καὶ πέθανε μὲ τὸ ἀνεκπλήρωτο αὐτὸ ὄνειρο παρὰ τὴν εὐχή τοῦ Πατριάρχου στὸ τραπέζι τῆς καλῆς βραδυᾶς κάθε παραμονῆς τῆς Πρωτοχρονιάς.

Τὰ ἦθη και τὰ ἔθιμα αὐτὰ ἂν δὲν διατηρήθηκαν ἀπόλυτα ἔμεινε ὡς τόσο κάποια σκιά τους και στὴν Πόλη. Ἡ χριστιανική της ψυχὴ ἔμεινε ἀμετάβλητη κάτω ἀπὸ μιὰ ἀτμόσφαιρα τοῦ τὴν ζοῦμε κ' ἔμεῖς ἀπὸ μακρὰ. Καὶ ἡ ἀνάμνησίς μας στρέφεται τὴν βραδυὰ αὐτὴ πρὸς τὴν βασιλίδα και ἰδιαίτερα πρὸς τὸ ἀγωνιζόμενο Φανάρι, ὡσὰν εὐλαβικοὶ πρυκνητῆς ἐνὸς παρελθόντος του.

Ἡ ἡμέρα τῆς πρωτοχρονιάς, πού ἐξημέρωνε τὴν ἄλλη μέρα στὴν χριστιανικὴ Πόλη εἶχε μιὰ χαρούμενη ἑορταστικὴ ὄψη γιὰ ὅλους. Οἱ ἑτερόδοξοὶ τὴν ἐπανηγύριζαν και αὐτοί. Ὁ ἅγιος ἔφθανε τὴν προηγούμενὴ νύχτα ἀπὸ τὰ βᾶθη τῆς Ἀνατολῆς φορτωμένος μὲ δῶρα, ἦταν ὁ ἀγαπημένος σὲ ὅλους. Γιατὶ οἱ χριστιανοὶ ἐμοίραζαν μεγάλα ἢ μικρὰ δῶρα και στοὺς ἄλλοθρήσκους. Ἀπὸ τὸ πρωὶ τῆς πρωτοχρονιάς οἱ λατέρνες στὶς χριστιανικὲς συνοικίαι ἐσκόρπιζαν τοὺς παθητικοὺς ἤχους περισυλλέγοντας χρηματικὰ και ἄλλα πρωτοχρονιάτικα δῶρα. Δὲν χτυποῦσαν πλέον τὶς πόρτες οἱ νυχτερινοὶ τραγουδιστῆς πού ἔψελναν τὰ κάλαντα, ἀλλ' οἱ Κοῦρδοὶ νυκτοφύλακες, οἱ «μπεχτόνιδες», οἱ Τοῦρκοὶ σκουπιδιάριδες, εὐχόμενοι τὰ χρόνια πολλὰ σὲ γλῶσσα τουρκικὴ και παρεφθαρμένη ἑλληνικὴ και ἀναμένοντες τὴν πρωτοχρονιάτικὴ γενναιοδωρία τῶν χριστιανῶν. Ἀνέβαιναν και οἱ τσιγγάνοὶ στὶς χριστιανικὲς συνοικίαι συνοδευόμενοι ἀπὸ ἀρκοδῦες και μαϊμούδες πού ἐχόρευαν ἑορταστικὰ και ἠμείβοντο ἑορταστικὰ και αὐτές. Αἱ πρωτοχρονιάτικαι ἐπισκέψεις κατόπιν ἐκάλυπταν ἓνα μεγάλο μέρος τῆς ἡμέρας τῆς πρωτοχρονιάς. Πολυτελεῖ ἀμάξια σταματοῦσαν μπροστὰ στὰ Πατριαρχεῖα και ἐπίσημοὶ ἑκατοντάδες ὁμόδοξοὶ και ἀλλόδοξοὶ Ἕλληνας και ξένοὶ ἤρχοντο νὰ ὑποβάλουν τὶς εὐχῆς και τὰ σέβη τους στὸν ἀρχηγὸ τῆς Ὀρθοδοξίας. Μιὰ ἐποχὴ ἀλησμόνητη πού ἡ νοσταλγία ἐκείνων πού τὴν ἐζήσαν τοὺς φέρνει πίσω πρὸς αὐτὴν κατὰ τὴν μεγάλη σημερινὴ ἑορτὴ και ἡ ἀνάμνησις γεμίζει τὴν σκέψι και τὴν ψυχὴ. Ἴσως ἓνα ἀόρατο δά-

**ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ»
Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»**

Τὸ μέτρο τῆς ἀπάθειας καὶ ἡ προέλευσή του.

Ἐνας Γέροντας ἔκαμε πενήντα χρόνια νὰ βάλῃ στὸ στόμα του ψωμί καὶ νὰ πιῇ μιὰ γουλιὰ κρασί κι' ἔλεγε γι' αὐτό—«Κατώρθωσα νὰ νεκρώσω μέσα μου κάθε ἐπιθυμία φιλαργυρίας καὶ ματαιοδοξίας κι' ἀσέλγειας».

Σὰν ἔμαθε λοιπὸν ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ πὼς αὐτὸς καυχίεται γιὰ ἓνα τέτοιο πρᾶγμα, σηκώθηκε καὶ πῆγε νὰ τὸν συναπαντήσῃ καὶ τοῦ εἶπε —Εἶπες, ἀδελφέ μου, ἓνα τέτοιο πρᾶγμα; Κι' αὐτὸς τ' ἀπάντησε—Ναί, τὸ εἶπα.

Καὶ τότες ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ τὸν ἀρώτησε καὶ τοῦ εἶπε—
Ἄν τυχόν, ἀδελφέ μου, βγῆς ἀπὸ τὸ κελλί σου γιὰ κάποια χρεῖα σου, καὶ γυρίζοντας πίσω βρῆς ξαπλωμένη ἐπάνω στὴν ψάθα μιὰ γυναίκα, μπορεῖς νὰ εἰπῆς, πὼς δὲν βλέπεις καὶ πὼς δὲν ὑπάρχει καμμιά γυναίκα; Κι' ὁ γέροντας τ' ἀποκρίθηκε—
Ἦχι βέβαια, ἀββᾶ μου, δὲν μπορῶ νὰ τὸ εἰπῶ, ἀντιμάχομαι ὅμως πρὸς τὸν λογισμό μου καὶ στὴν ἐπιθυμία μου κι' ἀποφασίζω νὰ μὴν τὴν ἀγγίξω.

Καὶ τ' ἀπάντησεν ὁ Ἀββᾶς—Νὰ λοιπὸν, ἀδελφέ μου, ποὺ δὲν ἐνεκρώθηκε τὸ πάθος, ἀλλὰ ζῆ καὶ ὑπάρχει, εἶναι ὅμως συγκρατημένο. Κι' ἂν τυχόν, καθὼς περπατᾷς στὸ δρόμο, βλέπῃς πέτρες καὶ χαλίκια κι' ἀνάμεσά τους ἓνα σωρὸ ἀπὸ χρυσάφι, μπορεῖς νὰ μὴν τὰ ξεχωρίσῃς μὲ τὸ νοῦ σου καὶ νὰ εἰπῆς πὼς ὅλα εἶναι πέτρες καὶ χαλίκια; Κι' ἐκεῖνος τ' ἀπάντησε—Δὲν μπορῶ βέβαια νὰ κάμω ἓνα τέτοιο πρᾶγμα, ἀποφασίζω ὅμως νὰ προσπεράσω καὶ νὰ μὴν πάρω τίποτα ἀπὸ τὸ χρυσάφι.

—Νὰ λοιπὸν, τοῦ εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἀβραάμ, ποὺ καὶ τὸ χρυσάφι ζῆ καὶ ὑπάρχει καὶ τὸ κάνεις ἐσύ, μὲ τὸν λογισμό σου, νὰναι ἀνύπαρκτο. Μὰ θὰ σὲ ρωτήσω καὶ τοῦτο· καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ μ' ἀπαντήσῃς—Ἄν ὑποθεθῆ πὼς ὑπάρχουνε δυὸ ἀδελφία, καὶ μαθαίνεις πὼς τὸ ἓνα ἀπ' αὐτὰ σ' ἀγαπᾷ κι' ὅλο σ' ἐπαινᾷ καὶ τ' ἄλλο πὼς σὲ μισεῖ καὶ σὲ κακολογᾷ διαρκῶς. Ἐρχονται λοιπὸν καὶ τὰ δυὸ νὰ σὲ ἰδοῦνε. Πές μου, τί θὰ κάνεις; Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο θὰ φερθῆς καὶ στοὺς δυὸ τους; Τ' ἀποκρίθηκεν ὁ

κρυ νὰ κυλᾷ ἀπὸ μερικά μάτια στὴν ἀνάμνησι τῆς πατρίδας τους ποὺ ἀναγκάσθηκαν νὰ ἐγκαταλείψουν κάποτε...

Γέροντας—'Οχι βέβαια, μὰ θὰ πολεμήσω καὶ θὰ προσπαθήσω, ὅσο τὸ μπορῶ, νὰ περιποιηθῶ ἐξ' ἴσου καὶ τοὺς δυό· κι' αὐτὸν ποὺ μ' ἀγαπᾷ κι' αὐτὸν ποὺ μὲ μισεῖ.

Καὶ τότες τοῦ εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ—Βλέπεις Γέροντά μου, πὼς ὑπάρχει καὶ ζῆ μέσα μας καὶ ἡ ἔχθρητα, ἐμποδίζεται ὁμως, ὅπως καὶ τ' ἄλλα. Κι' ἀπ' αὐτὸ φαίνεται, πὼς τὰ λογῆς λογῆς πάθη ὑπάρχουνε μέσα μας ζωντανά, νεκρώνονται ὁμως ἀπὸ τοὺς ἀγωνιστὲς τοῦ Χριστοῦ. Δὲν μπορεῖ κανένας μας, ἀδελφέ μου, νᾶναι καλὸς καὶ τέλειος, ὅσονδήποτε κι' ἂν κοπιᾶση καὶ τὸ πασχίση, ἂν δὲν εἶναι μέσα του ὁ Θεός. «Οὐδεὶς γὰρ εἰμὴ ὁ Θεός...».

Τὸ ἀξίωμα τῆς Ἀρχιερωσύνης εἶναι τόσο μεγάλον κι' ἔχει τόσες εὐθύνες, ποὺ ὄχι μονάχα δὲν πρέπει νὰ τὸ ἐπιδιώκωμε, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴν τὸ δεχώμαστε, ὅταν μᾶς τὸ προσφέρουν.

Ὁ Παλλάδιος διηγίεται τὰ ἐξῆς:

Ὁ μαθητὴς τοῦ ὄσιου Παμβῶ Ἀμμώνιος εἶχε, κοντὰ στ' ἄλλα του προτερήματα ποὺ τὸν ἔκαναν νὰ ξεχωρίζη ἀπ' ὄλους, καὶ τὸ προνόμιο νᾶναι περίφημος ρήτορας.

Κάποια λοιπὸν μεγάλη πολιτεία ἐζήτησε, μὲ ζῆλο καὶ μ' ἐπιμονὴ μεγάλη, νὰ τὸν ἀποκτήσῃ Ἐπίσκοπό της. Πήγανε λοιπὸν οἱ προεστοὶ της στὸν Ἀρχιεπίσκοπον μακάριο Τιμόθεο καὶ τὸν παρακαλοῦσαν νὰ τοὺς χειροτονήσῃ τὸν Ἀμμώνιο Δεσπότη τους.

Κι' ἐκεῖνος τοὺς εἶπε: — «Φέρετέ μου τον, κι' ἐγὼ θὰ τὸν χειροτονήσω ἀμέσως». Πήγανε λοιπὸν αὐτοί, μὲ ἀκολουθία μεγάλη, νὰ τὸν βροῦνε καὶ νὰ τὸν πάρουνε μαζί τους· κι' αὐτὸς μόλις τοὺς εἶδε τὸ κατάλαβε καὶ τῶβαλε στὰ πόδια. Τὸν ἐπλησίασαν ὁμως· κι' ὅταν σταμάτησε, τοὺς παρακαλοῦσε νὰ τὸν ἀφήσουνε ἤσυχο νὰ φύγη καὶ νὰ πάη στὴ σκήτη του. Αὐτοὶ ὁμως δὲν τὸ δεχόντανε αὐτό, μὲ κανένα τρόπο. Κι' αὐτὸς τοὺς ὠρκίζότανε, πὼς δὲν εἶναι ἄξιος γιὰ ἓνα τέτοιο ἀξίωμα καὶ πὼς δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει πουθενά ἄλλοῦ, παρὰ στὴν ἔρημο.

Κι' ἐπειδὴ αὐτοὶ δὲν ὑποχωροῦσαν, ἄρπαξεν ἓνα ψαλίδι καὶ τὴν ὥρα ποὺ τοῦ μιλοῦσαν, ἔκοψε ὡς τὴ ρίζα τ' ἀριστερό του αὐτί, καὶ τοὺς εἶπε — Τώρα πιά τὸ βλέπετε καὶ τὸ καταλαβαίνετε κι' ἐσεῖς, πὼς δὲν μπορῶ νὰ πάρω, μὲ κανένα τρόπο τὸ ἀξίωμα ποὺ μὲ βιάζετε νὰ πάρω· γιατί ὁ νόμος ἐμποδίζει νὰ προάγεται στὴν ἱερωσύνη ἓνας ποὺ εἶναι κουτσάφτης.

Κι' ἔτσι ἀναγκασθήκανε νὰ τὸν ἀφήσουν καὶ νὰ φύγουν, καὶ πῆγαν καὶ τὰ εἶπανε στὸν Ἀρχιεπίσκοπο.

Κι' αὐτὸς τοὺς ἀπάντησε — Ὁ νόμος πραγματικὰ αὐτὸς ἴσχυε κι' ὠρίζεν ἕνα τέτοιο πρᾶγμα, γιὰ τοὺς Ἰουδαίους. Σ' ἐμένα ὅμως, κι' ἂν μοῦ φέρετε κι' ἕνα πού νάσαι κουτσομύτης, ἐγὼ θὰ τὸν χειροτονήσω, ἀρκεῖ νάσαι ἄξιος γι' αὐτό. Φύγανε λοιπὸν καὶ πῆγανε νὰ τὸν ξαναβροῦνε. Καὶ τὸν παρακαλοῦσανε νὰ τ' ἀποφασίσῃ καὶ νὰ δεχθῆ. Κι' αὐτὸς τοὺς ὠρκίσθη καὶ τοὺς εἶπε — Ἄν δὲν μ' ἀφήσετε ἤσυχο θ' ἀναγκασθῶ τότε νὰ κόψω καὶ τὴν γλῶσσα μου. Κι' ὅταν τ' ἄκουσαν αὐτό, τὸν παρατήσανε κι' ἐφύγανε.

Τὴν ἐποχὴ πού Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀμάσειας ἦτανε ὁ Φαίδημος, πού ὁ Θεὸς τοῦ εἶχε χαρίσει τὴν δύναμη νὰ προφητεῦν, ἔκανε κάθε προσπάθεια καὶ κάθε τρόπο, νὰ μπορέσῃ νὰ προσελκύσῃ τὸν μεγάλο Γρηγόριο στὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ τὸν κάμῃ νὰ δεχθῆ κάποιο ἐκκλησιαστικὸ ἀξίωμα. Κι' αὐτό, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ὠφελήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ μὴν μένουσε ἀχρησιμοποίητα τὰ ἔξοχα προτερήματά του. Αὐτὸς ὅμως πού εἶχε καταλάβει τὴν ζωερὴν αὐτὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, τὸν ἀπόφευγε καὶ τοῦ ξεγλυστροῦσε, καταφεύγοντας ἀπὸ τὴν μιὰν ἔρημον στὴν ἄλλη.

Ἄφοῦ λοιπὸν ὁ μέγας καὶ πολὺς ἐκεῖνος Φαίδημος μεταχειρίσθηκε κάθε μέσο κι' ἀφοῦ κατέφυγε σὲ κάθε μηχανὴ καὶ σὲ κάθε ἐπινοήση, χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ τὸν κάμῃ νὰ δεχθῆ τὴν ἱερωσύνην, παράτησε φαινομενικὰ τὸν σκοπὸ τοῦ αὐτοῦ, γιὰτὶ εἶδε, πὼς εἶχε χίλια μάτια, γιὰ νὰ προφυλάσσεται ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης.

Κι' ἀναπτύχθηκε τότες ἀνάμεσά τους ἕνας ζῆλος σπουδαῖος, πού σ' αὐτὸν ὁ μὲν ἕνας ἀγωνιζόντανε νὰ τὸν κερδίσῃ, κι' ἄλλος νὰ τοῦ ξεφύγῃ. Ὁ Φαίδημος ἤξερε καλά, πὼς θὰ προσφέρει στὸ Θεό, μὲ τὸ νὰ τὸν ἐκέρδιζε, τὴν μεγαλύτερη προσφορά. Κι' ὁ Γρηγόριος ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος φοβόντανε, μήπως ἡ ἱερωσύνη τοῦ γίνῃ ἐμπόδιο στὶς μελέτες του, γιὰτὶ ἤξερε καλά πὼς εἶναι πάρα πολὺ μέγαλο φορτίο καὶ πὼς θ' ἀπαιρνε μεγάλες εὐθύνες ἐπάνω του.

Τότε λοιπὸν ὁ Φαίδημος, πού δὲν ἔφευγεν ἀπὸ τὸ νοῦ του ποτὲ ὁ σκοπὸς καὶ ἡ ἐπιδίωξη αὐτῆ, λὲς καὶ τὸν πῆρε στὰ φτερά της κάποια θεῖα ἔμπνευση, δὲν ἐλογάριασε διόλου τὴν ἀπόστασιν πού τὸν ἐχώριζεν ἀπὸ τὸν Γρηγόριον, πού ἦτανε δρόμος τριῶν ἡμερῶν, καὶ λογιάζοντας μονάχα, πὼς τὴν ὥραν

ἐκείνη τοὺς ἔβλεπε καὶ τοὺς δύο τοὺς ἐξίσου τὸ μάτι τοῦ Θεοῦ, ἀντὶ νὰ τὸν χειροτονήσῃ, τὸν διώρισε ἱεροκήρυκα· καὶ τὸν ἀφιέρωσε στὸ Θεό, χωρὶς νᾶναι καὶ σωματικὰ παρῶν. Καὶ τοῦ ἔγραψε πῶς τοῦ ἐμπιστεύεται τὴν μεγάλην ἐκείνη πολιτεία, πού τόσο πολὺ τὴν εἶχε κυριέψει ἡ πλάνη, ὥστε ἐνῶ ἦταν ἀμέτρητοι οἱ κάτοικοί της, μόλις δεκαεπτὰ βρεθῆκανε πραγματικὰ πιστοὶ μέσα στὴν πόλη καὶ στὰ περὶχωρά της.

Κι' ἔτσι μπῆκε ἀναγκαστικὰ ὁ μεγάλος Γρηγόριος στὸ ζυγὸ καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγο τοῦ γίνηκαν κι' ὅλα τὰ νόμιμα γιὰ τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης.

Εἶχανε περάσει σαράντα χρόνια ἀπὸ τότε πού ὁ μεγάλος Ἀμφιλόχιος ἀσκήτευε μέσα στὴν ἔρημο, κι' ἀπόθανεν ὁ Ἰωάννης πούτανε τότε Πρόεδρος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἰκονίου. Καὶ ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ, πού ἤξερε καλὰ τὰ μύχια τῆς καρδιάς τοῦ Ἀμφιλόχιου, τὸν προώρισε γιὰ διάδοχο τοῦ Ἰωάννη, πού τὸν ἐκάλεσεν ὁ Κύριος κοντά του.

Παρουσιάστηκε λοιπὸν στὸν Ἀμφιλόχιον ἓνας ἄγγελος καὶ τοῦ εἶπε — Ἀμφιλόχιε, σήκω καὶ πήγαινε στὴν Μητρόπολη τοῦ Ἰκονίου· γιατί ὁ Θεὸς θέλει ἐσὺ νὰ γίνῃς ὁ βοσκὸς τοῦ λογικοῦ του ποιμνίου. Αὐτὸς ὅμως δὲν τὴν ἐλογάριασε τὴν πρόσκλησην αὐτή, κι' ὅλο ἀνάβαλλε νὰ κάνῃ αὐτὸ πού τοῦ προστάχθηκε.

Ἐπαναλήφθηκε λοιπὸν κι' ἄλλη βραδεῖα ἢ προτροπὴ καὶ ἡ [πρόσκληση αὐτή· μὰ καὶ πάλιν ἐκεῖνος ἀνάβαλλε νὰ τὸ κάνῃ, καὶ τὸ λόγιαζε σὰν μιὰ δαιμονικὴ ἀπάτη. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ γιὰ τρίτη φορὰ ἐπαναλήφθηκε καὶ ξανᾶλθεν ὁ Ἄγγελος τὴν νύχτα καὶ τὸν ἐπρότρεψε τὰ ἴδια, σηκώθηκεν ἀπὸ τὸ στρώμα του ὁ γενναῖος ἐκεῖνος ἀθλητὴς τοῦ Θεοῦ καὶ σκέφθηκε νὰ πιάσῃ μὲ τὰ χέρια του τὸν ἄγγελο, πού τοῦ τᾶλεγεν αὐτὰ—
"Ἄν εἶσαι πραγματικὰ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ, τοῦ εἶπε, στάσου νὰ προσευχηθοῦμε μαζί. Κι' αὐτὸς τὸ παραδέχθηκε· καὶ κλινοντας τὴν κεφαλὴ του ἀναβόησεν «Ἄγιος, Ἄγιος, Ἄγιος Κύριος Σαβαώθ, πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου».

Πῆρε λοιπὸν τότε τὸν Ἀμφιλόχιον ἀπὸ τὸ χέρι καὶ πήγανε καὶ οἱ δύο τοὺς στὴν Ἐκκλησία. Καὶ μόλις πλησίασαν, ἀνοίξανε μονάχες τοὺς οἱ πόρτες· καὶ φῶτα μεγάλα κι' ἀνείπωτα πλημμυρούσανε τὴν Ἐκκλησία, πού ἦτανε κατάγεμη ἀπὸ πλῆθος ἀνδρῶν μεγάλο. Τὸν πήρανε λοιπὸν τὸν Ἀμφιλόχιον καὶ τὸν πήγανε ἐμπρὸς στὴν ἀγία Τράπεζα, καὶ τοῦ παρουσιάσανε ἓνα ἅγιον Εὐαγγέλιον πού τὸ βαστούσανε στὰ χέρια τοὺς,

ψάλλοντας ταυτόχρονα: «ὁ Κύριος εἶη μετὰ σοῦ». Ἐνας δὲ ἀπ' αὐτοῦς, πού ἔμοιαζε σὰν ἀρχηγός τους, εἶπε — Ἄς προσευχηθοῦμε τώρα, ὥστε νὰ κατεβῆ ἑπάνω του καὶ ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀφοῦ λοιπὸν προσευχηθῆκανε καὶ τοῦ εἶπανε στὸ τέλος — «Εἰρήνη σοι», χαθῆκανε ξαφνικά μέσα στὸ βαθύ μεσονύχτι. Κι' ἐκεῖνος γεμάτος ἀπὸ κατάπληξην ἀπ' αὐτὰ πού γίνηκαν, πῆρε τὸν ἄγγελο καὶ τραβήξανε γιὰ τὸ κελλί του.

Τὸν συναπαντήσανε ὅμως στὸ δρόμο ἑπτὰ Ἐπίσκοποι, πού ἀπὸ κάποια θεῖαν ὄπτασία πού τοὺς ἐφανερώθηκεν εἶχανε ἐντολὴ νὰ τὸν χειροτονήσουνε Ἐπίσκοπο. Κι' ὅταν τὸν ἐγνώρισαν πὼς αὐτὸς εἶναι ὁ Ἀμφιλόχιος πού εἶδανε στὸ ὄραμά τους, τὸν πῆραν ὅλοι μαζί καὶ τὸν ὠδηγήσανε στὴν Ἐκκλησία. Κι' ἐκεῖ, ἀφοῦ συναθροίσανε ὅλους τοὺς Ἐπισκόπους κι' ὅλους τοὺς κληρικούς τῆς Ἐπαρχίας, τοὺς εἶπανε αὐτὸ πού ἔχουνε προσταγὴ νὰ γίνῃ. Καὶ μὲ κοινὴ ἀπόφαση τὸν ἐχειροτόνησαν παμψηφεί Ἀρχιεπίσκοπο καὶ τὸν ἐγκαθίδρυσαν στὸ θρόνο τῆς πολιτείας τοῦ Ἰκονίου.

★

Τὸ ἴδιο γίνηκε καὶ μὲ τὸν μεγάλο Γρηγόριο τὸν Ἐπίσκοπο τοῦ Ἀκράγαντα.

Αὐτός, ὅταν εἶδεν ἀπὸ μακρὰ τοὺς Ἐπισκόπους, πού εἶχε στείλει ὁ Πάπας γιὰ τὸν ἀναζητήσουνε, καταλαβαίνοντας τὴν πρόθεσή τους, ἔτρεξε κι' ἐκρύφθηκε μέσα στὴν ἱερὴ Μονὴ τοῦ Ἑρμῆ. Ὅταν λοιπὸν πλησίασαν αὐτοὶ πού τὸν ἀναζητούσανε, ἔτρεξε μέσα στὰ πιὸ βαθειὰ τοῦ κήπου κι' ἐκεῖ κρύφθηκε ἀνάμεσα στὰ θάμνα καὶ στὰ διάφορα φυτὰ. Τὸν εἶδεν ὅμως ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς. Κι' ἐπειδὴ τὸν εἶχανε στενοχωρέσει πολὺ οἱ ἀποσταλμένοι τοῦ Πάπα γιὰ νὰ τὸν βρῆ καὶ νὰ τοὺς τὸν παραδώσῃ, εἶχε ἀναστατώσει κυριολεκτικὰ τὸν κήπο, γιὰ νὰ τὸν ἀνακαλύψῃ. Κι' ὅταν τὸν βρῆκε, τὸν ἔπιασεν ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν τραβοῦσεν ἀπότομα σ' αὐτοὺς πού τὸν ἀναζητούσανε, καταθυμωμένος καὶ φωνάζοντας, σὰν νὰ ἦτανε κάποιος μεγάλος ἐγκληματίας.

Κι' αὐτοί, ἅμα τὸν ἀντίκρυσαν, ἔπεσαν ἀμέσως ἐμπρὸς στὰ πόδια του καὶ τοῦ εἶπανε τὰ καθέκαστα καὶ πὼς ὁ Πάπας, φωτισμένος ἀπὸ κάποιαν ὄπτασία, τοὺς ἔστειλε καὶ τοὺς ἔδωκεν ἐντολὴ νὰ τὸν χειροτονήσουνε Ἐπίσκοπο στὸν Ἀκράγαντα. Κι' αὐτός, μὴ μπορώντας πλέον ν' ἀντισταθῆ, ἀφοῦ ὁ Θεὸς ἔτσι τὰ εἶχεν οἰκονομήσει, ἐπέισθηκε κι' ἐδέχθηκε τὴν Ἀρχιερωσύνη.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδ. ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

Ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς πρώτης Ἐκκλησίας

ΟΙ ΑΛΥΣΙΔΕΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

Στις 26 Ἰανουαρίου, ἡ Ἐκκλησία μας ἑορτάζει τὴν «κατάθεσιν» τῶν δύο ἀλυσίδων, ποὺ εἶχε φορέσει ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων, ὁ Πέτρος, ὅταν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης Ἀγρίππας τὸν συνέλαβε καὶ τὸν ἔκλεισε σὲ μιὰ φυλακὴ τῶν Ἱεροσολύμων.

Οἱ δυὸ αὐτὲς ἀλυσίδες, μετὰ τὸ θαῦμα τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἀποστόλου, πάρθηκαν ἀπὸ τοὺς χριστιανούς καὶ φυλάχθηκαν σὰν πολῦτιμο κειμήλιο ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ, ὥσπου ἐναποτέθηκαν σ' ἓνα ναΐδριο, ποὺ φτιάχθηκε εἰδικὰ γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ μέσα στὴν Ἁγία Σοφία τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πότε κι' ἀπὸ ποιὸν αὐτοκράτορα ἔγινε αὐτὴ ἡ μεταφορὰ, παραμένει ἄγνωστο.

Αὐτὴ, λοιπόν, τὴν ἐναπόθεσι ἢ «κατάθεσι», ὅπως λέγεται στὴν ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα, πανηγυρίζει ἡ Ὁρθοδοξία τὸν μῆνα αὐτόν.

Ἡ ἱστορία, ποὺ εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὶς ἀλυσίδες αὐτὲς, ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴ Λουκᾶ στὸ βιβλίον του «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων», ποὺ ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Ὁ Ἡρώδης Ἀγρίππας, πνέοντας μένεα ἐναντίον τῆς νεαρῆς Ἐκκλησίας, σκέφθηκε νὰ χτυπήσῃ τὰ κορυφαῖα τῆς ἀναστήματα. Πίστευε, ὅτι ἔτσι θὰ τὴ διέλυε ἀσφαλέστερα.

Πρόσταξε, λοιπόν, νὰ πιάσουν ἓνα ἀπὸ τοὺς πιὸ ξεχωριστοὺς Ἀποστόλους, τὸν ἀδελφὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου Ἰάκωβο, καὶ τὸν θανάτωσε μὲ μαχαίρι.

Βλέποντας, ὅτι τὸ φριχτὸ αὐτὸ ἔγκλημα ὄχι μόνο δὲν προκάλεσε ἀντίδρασι στὸν Ἰουδαϊκὸ λαό, ἀλλὰ ἀπεναντίας θεωρήθηκε σὰν πολὺ καλὴ ἐνέργεια, προχώρησε ἀμέσως καὶ στὴ σύλληψι τοῦ Πέτρου.

Ἡ σύλληψις αὐτὴ ἔγινε στὶς ἡμέρες τῶν Ἀζύμων, δηλαδὴ στὶς παραμονὲς τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα. Ὁ Πέτρος ρίχθηκε στὴ φυλακὴ κι' ἔμεινε ἐκεῖ λίγα εἰκοσιτετράωρα, φρουρούμενος ἀπὸ δεκαῆξ στρατιῶτες.

Δυὸ ἀπ' αὐτοὺς ἔμεναν μαζί του μέρα καὶ νύχτα γιὰ περισσότερη ἀσφάλεια, παρ' ὅλο ποὺ ὁ μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ ἦταν δεμένος μὲ δυὸ ἀλυσίδες, μιὰ σὲ κάθε του χέρι.

Σὰν πέρασε τὸ Πάσχα, ὁ Ἡρώδης ἀποφάσισε νὰ γίνῃ ἡ δίκη του μπροστὰ στὸν λαό.

Ἄλλά, τὴν προηγούμενη νύχτα, ἐνῶ ὁ Πέτρος κοιμῶταν ἀνάμεσα στοὺς δυὸ στρατιῶτες, ἓνα οὐράνιο φῶς—διηγείται ὁ θεῖος Λουκᾶς—περιάστραψε τὸ δεσμωτήριον καὶ παρουσιάσθηκε μπροστὰ στὸν Ἀπόστολον ἓνας ἄγγελος, ποὺ τὸν χτύπησε στὸ πλευρό, τὸν ζύπνησε καὶ τοῦ εἶπε:

—Σήκω γρήγορα!...

Ὁ Πέτρος συμμορφώθηκε, σαστισμένος. Καί, καθὼς σηκώθηκε, ἔπεσαν οἱ ἀλυσίδες ἀπὸ τοὺς καρπούς τῶν χειρῶν του, σὰν νὰ τὶς εἶχε ξεκλειδώσει μίᾳ ἀόρατῃ δυνάμει.

Ὁ ἄγγελος τοῦ εἶπε τότε:

—Ζῶσε τὴ μέση σου καὶ φέρεσε τὰ σαντάλια σου.

Ὁ Πέτρος τὸ ἔκανε κι' αὐτό.

—Τυλίξου, τοῦ εἶπε ὕστερα ὁ ἄγγελος, μὲ τὸν μανδύα σου κι' ἀκολούθησέ με.

Οἱ στρατιῶτες, ποὺ ἦταν δίπλα στὸν Πέτρο, κείτονταν χάμου σὰν λιπόθυμοι.

Τὸ ἴδιον εἶχε συμβῆ καὶ μὲ τοὺς ἄλλους, ποὺ φύλαγαν μπροστὰ στὴν πόρτα τοῦ κελιοῦ, καθὼς καὶ σ' ἐκείνη, ποὺ ἔβγαζε στὸ προαύλιον.

Ἀκολουθῶντας τὸν ἄγγελο καὶ μὴ νοιώθοντας ἀκόμα ἂν ὅλα αὐτά, ποὺ γίνονταν, ἦταν ὄνειρον ἢ πραγματικότης, ὁ Πέτρος πέρασε μαζί του καὶ τὶς δυὸ πόρτες κι' ἔφθασαν ἔτσι στὴ σιδερένια ἐξώθυρα τοῦ κτιρίου, ποὺ ἔβγαζε στὴν πόλιν.

Τὰ φύλλα τῆς ἀνοιξαν μόνον τοὺς, ὅταν τὴν πλησίασαν.

Οἱ φρουροὶ κι' ἐδῶ ἦταν πεσμένοι χάμου, ἀναίσθητοι.

Ὁ ἄγγελος κι' ὁ Πέτρος βγήκαν ἔτσι στὸν δρόμον καὶ προχώρησαν μαζί ὡς τὴν πρώτη στροφή. Τότε, ὁ ἄγγελος ἐξαφανίσθηκε.

Ὁ Πέτρος κοντοστάθηκε. Ὁ νοῦς του ξεκαθάρισε. Κατάλαβε μονομιᾶς, ὅτι δὲν ἦταν μιᾶ ψευδαίσθησις, ὅπως εἶχε στὴν ἀρχὴ ὑποθέσει. Σκέφθηκε, λοιπόν, λιγάκι κι' ὕστερα ἔτρεξε στὸ σπίτι τῆς Μαρίας, τῆς μητέρας τοῦ κατόπιν Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου. Τὸ σπίτι αὐτὸ βρισκόταν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ, στὸν Λόφον τῶν Ἐλαιῶν.

Μόλις ἔφθασε, χτύπησε τὴν αὐλόθυρα. Μέσα βρισκόνταν—συνεχίζει ὁ Λουκᾶς—ἀρκετοὶ χριστιανοί, ἀγρυπνῶντας καὶ προσευχόμενοι. Ἀπὸ φόβον μήπως ἦταν ἄνθρωποι τῆς ἐξουσίας, ἔστειλαν νὰ διηγοῖς ἦταν, ἓνα κοριτσάκι, ποὺ τὸ ἔλεγον Ρόδη.

Τὸ κοριτσάκι, μόλις πλησίασε, ἄκουσε καὶ γνώρισε τὴ φωνὴ τοῦ Πέτρου. Ἦταν ὅμως τόση ἡ χαρὰ, ποὺ τὸ ἔπιασε, ὥστε δὲν τοῦ ἄνοιξε, ἀλλὰ ἔτρεξε μέσα στὸ σπίτι, γιὰ νὰ ἀναγγεῖλῃ τὸ ἀπίστευτο γεγονός.

Ποιὸς ὅμως ἦταν δυνατὸν νὰ παραδεχθῆ τέτοια εἶδησι ; Μάλλωσαν τὴ Ρόδη γιὰ τὴ φαντασιοπληξία της, ἀλλὰ χωρὶς νὰ κινηθοῦν καὶ νὰ πᾶνε νὰ διαπιστώσουν ποιὸς ἦταν ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος, ποὺ γύρευε νὰ μπῆ στὸ σπίτι. Στὸ τέλος, ἀκούγοντάς τον νὰ χτυπᾷ ἐξακολουθητικὰ, κατανίκησαν τοὺς δισταγμοὺς καὶ πῆγαν κι' ἄνοιξαν.

Ὁ Πέτρος δὲν ἔμεινε στὸ σπίτι τῆς Μαρίας πολλὴ ὥρα. Οἱ «Πράξεις» ἀναφέρουν, ὅτι, ἀφοῦ τοὺς διηγῆθηκε τὰ διατρέξαντα, «βγήκε καὶ πῆγε σὲ ἄλλο τόπο».

Ὅπως ἦταν ἐπόμενο, ὁ Ἡρώδης τιμώρησε σκληρὰ τοὺς φρουροὺς, μὴ μπορῶντας νὰ δώσῃ πίστι στὴν ἀπολογία τους, ποὺ τοῦ φάνηκε κωμικὴ.

Τὸ ἱερὸ κείμενο ἐκθέτει κατόπιν τὸ οἰκτρὸ τέλος, ποὺ εἶχε ὁ διώκτης αὐτὸς τῶν χριστιανῶν.

Βρισκόταν τότε στὴν Καισάρεια, μιὰ ὠραία πόλι, ποὺ ἦταν χτισμένη στὶς ἀκτὲς τῆς Μεσογείου, ἀνάμεσα στὴν Τύρο καὶ τὴ σημερινὴ Γιάφφα. Μιὰ μέρα, ποὺ εἶχαν ἔλθει νὰ τὸν παρακαλέσουν γιὰ κάποιο ζήτημα τῆς περιοχῆς τοὺς ἀντιπρόσωποι ἀπὸ τὴν Τύρο καὶ τὴν Σιδῶνα, κι' ὁ Ἡρώδης, φορῶντας τὴ βασιλικὴ του στολὴ, τοὺς ἀπαντοῦσε μὲ στόμφο, ἔπεσε ξαφνικὰ χάμου σὰν κεραυνόπληκτος. Νομίζοντας ὅτι εἶχε λιποθυμήσει, ἐκεῖνοι ποὺ ἔτρεξαν κοντά του, τοῦ ἔβγαλαν τὴ στολὴ, γιὰ νὰ τὸν συνεφέρουν. Εἶδαν τότε μὲ τρόμο, ὅτι τὸ κορμὶ του ἦταν γεμᾶτο ἔλκη, ὅπου στριφογύριζαν σκουλήκια.

Καὶ δὲν ἄργησαν νὰ καταλάβουν, ὅτι εἶχαν πιὰ μπροστά τους ἓνα ἄψυχο σῶμα.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι, ὅτι ἐκυκλοφόρησεν ὁ τέταρτος κατὰ σειρὰν τόμος τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἐκκλησίας», ἡ «Φιλότητος Ἀδολεσχία» τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρω, καὶ ἀπεστάλη εἰς ὅλας τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις πρὸς δωρεὰν διανομὴν εἰς τοὺς αἰδεσιμ. ἱερεῖς.

Παρακαλοῦνται οἱ αἰδεσιμ. Ἐφημέριοι ὅπως φροντίσουν νὰ τὸν παραλάβουν ἀπὸ τὰ οἰκεῖα Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα.

Ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου»

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἀπὸ 30—10—63 ἕως 10—12—63 ἐχορηγήθησαν παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. αἱ κάτωθι συντάξεις καὶ ἐφ' ἅπαξ βοηθήματα :

Πρεσβυτέραν Ἀναστασίαν Ἀθ. Χριστοπούλου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φωκίδος, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 669. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 23.733. — Πρεσβυτέραν Δήμητραν Ἰ. Στεφάνου, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 677. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 19.102. — Αἰδεσ. Χαμακιώτην Χαρίτωνα, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ὑδρας, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 624. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 10.860. — Πρεσβυτέραν Αἰκατερίνην Κ. Κώνστα, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 651. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 19.102. — Αἰδεσιμ. Παπαδόπουλον (Παπακυριακοῦ) Ἀντ., Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας, Σύνταξις δρχ. 801. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 15.631. — Αἰδεσ. Χρυσανθίδην Θεόδωρον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας, Σύνταξις δρχ. 965. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 19.287. — Αἰδεσ. Κουτσομπινέλλην Θεόδωρον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1041. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 17.795. — Πρεσβυτέραν Σοφίαν Χαρ. Τσαβλίδην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σιδηροκάστρου, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 677. Ἐφ' ἅπαξ δὲν καθωρίσθη ἔτι. — Ἱερομ. Κλήμην Στέφ., Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θηβῶν, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 599. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 15.106. — Αἰδεσ. Ζωγόπουλον (Ζιώγαν) Χρ., Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 946. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 24.650. — Αἰδεσ. Σιδηρόπουλον Σωτήριον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 776. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 18.687. — Αἰδεσ. Μουσούλην Ἡλ., Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.081. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 27.154. — Αἰδεσ. Κωστάκην Ἡλίαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀρτης, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.093. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 24.137. — Αἰδεσ. Ντάλλαν Ἀπόστολον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ναυπακτίας, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 965. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 19.792,50. — Αἰδεσ. Λάμπαν Χρ., Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀργολίδος, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.093. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 24.154. — Πρεσβυτέραν Μαρίαν Γ. Σιταρᾶ, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 762. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 23.715. — Πρεσβυτέραν Μαρούλαν Σ. Μαργακοῦ, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σύρου, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 557. Ἐφ' ἅπαξ δὲν καθωρίσθη ἔτι. — Πρεσβυτέραν Φωτεινήν Τσεντικοπούλου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐάνθης, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 677. Ἐφ' ἅπαξ δὲν καθωρίσθη εἰσέτι.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσ. Ἰωάννην Λαμπράκη, Σκουληκαριάν Ἀρτης. Ἐὰν ἡ ὑπηρεσία σας ἀπὸ 1.6.1930, ὅτε ἰδρῦθη τὸ Τ.Α.Κ.Ε., μέχρι τῆς 31.12.61, ὅτε συνεπληρώσατε τὸ 75ον ἔτος τῆς ἡλικίας σας, ἦτο συνεχῆς, ἡ σύνταξίς σας θὰ ἀνέλθῃ εἰς 1044 δραχμὰς μηνιαίως καὶ τὸ ἐφ' ἅπαξ εἰς 25.000 δρχ. περίπου. Πρέπει νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὰ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ 75ου ἔτους τῆς ἡλικίας διανυόμενα ἐν ὑπηρεσίᾳ ἔτη δὲν εἶναι συντάξιμα. — Αἰδεσ. Γεώργιον Χ. Καρατζοῦνην, Μηλέας Βόλου. Ἐξερχόμενος τῆς ὑπηρεσίας θὰ λάβετε ὡς σύνταξιν δρχ. 1035 μηνιαίως, ἐφ' ἅπαξ δὲ δρχ. 19.500 περίπου. Ἡ σύνταξις σας ὑπελογίσθη διὰ τὰ ἀπὸ 1.6.1930—31.12.1963 συντάξιμα ἔτη, ληφθέντος ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦ ἀναγνωρισθέντος χρόνου δύο ἐτῶν καὶ πέντε μηνῶν. — Αἰδεσ. Νικόλαον Παπανικολάου, Ἀγρίδιον Γορτυνίας. Ἐὰν ἐξέλθετε τῆς ὑπηρεσίας, θὰ λάβετε ὡς σύνταξιν δρχ. 1003 μηνιαίως, ἐφ' ἅπαξ δὲ περὶ τὰς 20.000 δραχμὰς. Ἐφ' ὅσον ἐχειροτονήθητε τὸ 1927 καὶ ὑπηρετεῖτε ἔκτοτε συνεχῶς ἔχετε ἤδη δικαίωμα νὰ συνταξιοδοτηθῆτε, δεδομένου ὅτι συνεπληρώσατε πρὸ πολλοῦ 35 ἐτῶν ἐφημεριακὴν ὑπηρεσίαν. — Αἰδεσ. Γεώργιον Ἀϊλαμάκη, Ζάκρος Σητείας Κρήτης. Ἀρχικῶς πρέπει νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας ὅτι ἀπὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ 75 ἔτους τῆς ἡλικίας τοῦ ἡσφαλισμένου, ὁπότε καὶ δικαιούται οὗτος εἰς σύνταξιν, τὰ διανυόμενα ἔτη ἐν ὑπηρεσίᾳ δὲν λογίζονται συντάξιμα καὶ δὲν αἰξάνουν τὴν σύνταξιν. Ἐπομένως σεῖς ἔχετε 30 συντάξιμα ἔτη, ἀπὸ τοῦ 1930 (ὅτε ἰδρῦθη τὸ TAKE) μέχρι τοῦ 1963 (ὅτε συνεπληρώσατε τὸ 75ον ἔτος τῆς ἡλικίας σας). Κατόπιν τούτου ἐξερχόμενος τῆς ὑπηρεσίας θὰ λάβετε ὡς σύνταξιν δρχ. 889 μηνιαίως, ἐφ' ἅπαξ δὲ περὶ τὰς 20.000 δραχμὰς. Διὰ νὰ λάβετε πλήρη σύνταξιν, ἦτοι 1040 δραχμὰς περίπου μηνιαίως, θὰ πρέπει νὰ ἐξαγοράσετε ἐφημεριακὴν ὑπηρεσίαν, διανυθεῖσαν πρὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ TAKE (1930), θὰ ἀπαιτηθῆ δὲ πρὸς τοῦτο διὰ τὴν ἐξαγορὰν ποσὸν περίπου 17.000 δραχμῶν. — Αἰδεσ. Ἀ. Παπαδόπουλον, Καλαμαρᾶ Εὔας Μεσσηνίας. Ἡ σύνταξις σας μετὰ τὰ ὑπάρχοντα ἔτη ἀνέρχεται εἰς τὸ ποσὸν τῶν 1141 δρχ. μηνιαίως. Ἐὰν ἐξαγοράσετε προὔπηρεσίαν ἐφημεριακὴν, τὸ ποσὸν τῆς συντάξεώς σας θὰ ἀνέλθῃ εἰς 1191 δρχ. μηνιαίως. Τὸ ποσὸν τοῦ ἐφ' ἅπαξ θὰ παραμείνῃ τὸ αὐτὸν εἴτε ἐξαγοράσετε εἴτε ὄχι χρόνον, ἦτοι δρχ. 24.500.— Αἰδεσ. Κων/νον Ἀργυρίτην, Τραγᾶναν Κορινθίας. Μετὰ 25 ἔτη συνταξίμου ὑπηρεσίας ἡ ἀντιστοιχοῦσα εἰς τὴν μισθολογικὴν σας κατηγορίαν σύνταξις θὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ ποσὸν τῶν 783 δραχμῶν μηνιαίως. Πρὸς τὸ παρὸν μόνον διὰ λόγους υγείας δύνασθε νὰ συνταξιοδοτηθῆτε. Διὰ τὴν τακτοποίησίν σας εἰς τὸ TAKE νὰ ὑποβάλετε βεβαίωσιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς σας, ἐμφαίνουσαν ἀναλυτικῶς ὅλας τὰς ὑπηρεσιακάς σας μεταβολάς. Διὰ τὸ δεκαπενθήμερον ἐδικαιώθητε. — Κύριον Καρακατσάνην Κων., Ἄργος. Σᾶς γράφομεν ἰδιαιτέρων ἐπιστολῆν. Ἱερὸν Νᾶδὸν Ἀγ. Γεωργίου Κονισκοῦ

Καλαμπάκας. Ἐνεγράφη ἐκ νέου καὶ στέλλομεν τακτικῶς.—Αἰδεσ.
 Ἀποστολῆν Βασίλειον, Κυπαρίσιον Ἀταλάντης. Ἐνεγράφητε.
 καθὼς καὶ ὁ ἱερός ναός καὶ ἀποστέλλομεν ἀπὸ 1.7.63 κ.έ. τὰ φύλλα. — Αἰδ.
 Μαρόπουλον Κων/νον, ὁδὸς Τρικάλων 58 Καρδίτσαν. Ἐγένετο ἡ
 ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. Αἰδεσ. Παπαδόπουλον, Ἐνταῦθα.
 Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας.—Αἰδεσ. Διαμιανᾶκον
 Γεώργιον, Σκαμνάκιον Γυθείου Λακωνίας. Ζητηθὲν φύλλον σᾶς
 ἀπεστάλη.—Γ.Ν. Παναγίας Μυρτιδιωτίσσης, Σπηλιᾶν
 Κισσάμου Κρήτης. Ἐνεγράφη ἡ παρ' ὑμῖν ἐνοριακὴ βιβλιοθήκη καὶ ἀπεστεί-
 λαμεν τὰ ἀπὸ 1.1.63 ἐκδοθέντα τεύχη.—Γ.Ν. Ὀν Προφήτου Ἡλιοῦ,
 Πειραιᾶ. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς σας.—Αἰδεσιμώτατον
 Βάρσον Λάμπρον, Περιθώριον Μεσολογγίου. Ἐνεγράφητε εἰς τὰ
 παρ' ἡμῖν συνδρομητολόγια.—Ἀνωτάτην Ἐκκλησιαστ. Σχο-
 λὴν Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκην. Ἐνεγράφητε εἰς τὰ παρ' ἡμῖν
 συνδρομητολόγια.—Αἰδεσ. Συνοτύραν Κωνστ., Θίσβην Θηβῶν.
 Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας.—Αἰδεσ. Ἀγιωργούσῃν
 Εὐάγγελον, Ἀγιοδεκτεῖν ἠν Χίου. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν
 διεύθυνσίν σας.—Αἰδεσ. Χρηστίδην Γρηγόριον, Κλαδορράχην
 Φλωρίνης. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς σας.—Αἰδεσιμ.
 Σπυρίδωνα Παπαδάκην, Γέργερην Καινουργίου Κρήτης. Ἀποστέ-
 λλομεν ὑμῖν εὐχαρίστως τοὺς ἕως νῦν τέσσαρας ἐκδοθέντας τόμους διὰ τοὺς
 ὁποίους οὐδὲν ὀφείλετε.—Αἰδεσιμ. Ἀνδρεαδάκην Νικόλαον,
 Ἀνώγεια Μυροποτάμου Κρήτης. Σᾶς ἐνεγράψαμεν ἐκ νέου καὶ ἀπεστείλα-
 μεν τὰ ἀπὸ 15.7.63 φύλλα. — Αἰδεσ. Μαρκαῶτον Σωτήρην,
 Κουβαλάτα Κεφαλληνίας. Σᾶς ἐνεγράψαμεν καὶ σᾶς ἀποστέλλομεν τὰ ἀπὸ
 1.1.63 τεύχη. — Αἰδεσ. Κατσιφῆν Ἡρακλῆν, Ἀλιάρτον Θη-
 βῶν. Σᾶς ἀπηντήσαμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς. — Αἰδεσ. Χαλκιᾶν
 Ἀθανάσιον, Στανὸν Ἀρναίας. Σᾶς ἐγράψαμεν ἰδιαιτέραν ἀπάντησιν.—
 Αἰδεσιμ. Καλύβαν, Ὀρεινὸν Σταυροχωρὶν Σητείας Κρήτης. Ἐκ
 τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφορήθημεν περὶ τῆς χειροτονίας σας. Σᾶς ἐνεγρά-
 ψαμεν καὶ σᾶς ἀποστέλλομεν τὰ ἀπὸ 1.1.63 ἕως νῦν ἐκδοθέντα τεύχη. —
 Αἰδεσιμ. Γεώργ. Ἀντωνόπουλον, Κομοτινήν. Ἐγένετο ἡ
 ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. Διὰ τὸ ζήτημα τὸ ὅποιον σᾶς ἀφορᾷ ν' ἀπευ-
 θυθῆτε δι' ἐπιστολῆς σας εἰς τὸ TAKE, Θεμιστοκλέους 4, Ἀθῆναι Γ.121,
 διὰ νὰ πληροφορηθῆτε τὸ ἐγκριθὲν ποσόν.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
 Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
 Ὀδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλ. 227.689.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ὁ Μέγας Βασίλειος ὡς ὠλοκληρωμένη προσωπικότης.—**Ἀμμωνᾶ**, Ὁ Παπαφλέσσας.—**Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Ἀθ. Καλύβα**, Ἱεροκλήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Στάχυα ἀπ' τὸν ἀγρό Του. Ὁμολογία.—**Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη**, Ἱεροκλήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Ὁ κληρικός ὡς πνευματικὴ προσωπικότης.—(Φιλοθέου Ἀδολεσχίας) μέρος τέταρτον. Ψυχοφελεῖς ἐπιστάσεις ἀπὸ τοὺς «Ἀριθμοὺς» ὑπὸ **Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρως**. Ἀπόδ. **Θεοδόση Σπεράντσα**. — **Ἀρχιμ. Προκοπ. Παπαθεοδώρου**, Πλειότερον καὶ καθαρότερον φῶς στὴν νεολαίαν μας.—**Βασ. Ἡλιάδη**, Ἡ πρωτοχρονιὰ στὴν Πόλη. Εὐλαβικὸ μνημόσυνο πρὸς τὸ παρελθόν. Ἡ ἀνάμνησις τῆς πρωτοχρονιάς στὸ Φανάρι. Τὸ κοινὸ τραπέζι τῆς «κοινῆς βραδυᾶς» τῆς παραμονῆς, Ὁ ἄλαλος ποὺ ξαναβρῆκε τὴν φωνή του.—Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν». Ἀπόδ. **Ἀνθίμου Θεολογίτη**.—**Βασ. Μουστάκη**, Οἱ ἀλυσίδες τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου.—Εἰδήσεις τοῦ TAKE.—Ἀλληλογραφία.

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικὸν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδονται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

Τύποις : Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα — ΤΣΙΡΩΝΗ — Τηλ. 533.805

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Γ. Σ. Χρυσάφης, Ἱασιωνίδου 22, Σούρμενα